

sisälllys

Sosiaali- ja terveysviesti on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton äänenkannattaja, joka nostaa monipuolisesti asioita keskusteluun. Lehteen lähetettävästä aineistosta tulee sopia toimituksen kanssa.

Ilmestyy kuusi kertaa vuonna 2004.

Päätoimittaja
Riitta Särkelä

Toimitus ja taitto
Johanna Koskinen,
puh. (09) 7747 2244

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Diana Timonen,
puh. (09) 774 721,
myös www.stkl.fi,
sähköposti
diana.timonen@stkl.fi

Kannen suunnittelu
Timo Ahava

Tilaushinta 25 €/kesto,
33 €/määräaikainen

Toimituksen osoite
Kotkankatu 9,
00510 Helsinki,
faksi (09) 738 123

Painopaikka
Suomen Graafiset
palvelut, Kuopio

Painos 5000 kpl
ISSN 1238-1438

Ilmoitusmyynti
Julkaisu Bookers
Sanna Laaksonen,
puh. (09) 773 821 tai
sotevi@bookers.fi

Seuraava lehti ilmestyy 5.11.,
aineistot 5.10. mennessä.

Hyvinvointi lähtee läheltä – välillä se vie kauas. Los Karelianos tutustui työleirillä Espanjassa paikalliseen kulttuuriin, ihmisiin ja vähän eläimiinkin, s.14. Muita itäsuomalaisen hyvinvointityön tuoreita kuulumisia sivuilla 4-13.

Tutkija Kati Rantala herättelee keskustelua vankilakierteen yhteiskunnallisista syistä ja siitä, miten uusintarikollisuutta parhaiten ehkäistäisiinkään, s.18.

ICSW:n 31. maailmankonferenssi järjestettiin tänä vuonna Kuala Lumpurissa, Malesiassa. Kansalaisjärjestöjen rooli on korostaa inhimillisen globalisaation merkitystä, s. 23-25.

Sosiaali- ja terveysviesti 4/2004

- 3 Pääkirjoitus
Riitta Särkelä
- 4 Yhdeksän kunnan voimalla kokeillaan Kainuun mallia
Juha A. Pantzar
- 6 Sosiaaliturvayhdistykset vaikuttavat yhdessä itäsuomalaiseen sosiaalipolitiikkaan
Elina Pajula
- 8 Pohjois-Karjalan seututapaamisissa yhdistettiin voimavaroja
Arja Jämsén ja Elina Pajula
- 10 Sosiaalialan palveluille ja kehittämiselle uutta suuntaa Pohjois-Karjalassa
Katja Isoaho ja Marjut Arola
- 12 EQUAL: kohti työllistymisen uusia muotoja
Erja Laatikainen, Leea Paija ja Katja Pirhonen
Los Karelianos - työleirillä Espanjan Bilbaossa
Katja Hämäläinen-Puhakka
- 15 Kolmatta sektoria koulutuksella tutuksi
Mari Saarteinen
- 16 Sosiaaliturvan leikkauksilla ei kyetä purkamaan kannustinloukkuja
- 18 Vankilakierteen katkaisemiseen tarvitaan inhimillisen elämän turvaavat peruspalvelut
Kati Rantala
- 20 Keskustelu hyvinvointipalvelujen turvaamisesta ei pysähdy perussopimukseen
Riitta Särkelä
- 22 Verkosto köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan on yhä tarpeen
Pirjo Tiippa
- 23 *ICSW:n maailmankonferenssista:* Järjestöjen anti globalisaatiokeskusteluun on monikulttuurisuuden ja osallisuuden näkökulma
Elli Aaltonen
- 25 Maailmankonferenssissa pohdittiin maailmanjärjestöjen politiikkaa
Mikko Mäntysaari
- 27 Järjestöillä on vahvuuksia hyvinvointijärjestelmän muutoksessa
Pirjo Knif

Syyskausi on lomien jälkeen käynnistynyt vilkkaana. Puolueet valmistautuvat kunnallisvaaleihin. Näyttää siltä, että hyvinvointipalveluihin liittyvät kysymykset ovat nousemassa vahvasti esiin. Nyt on alan toimijoiden aika olla aktiivisesti mukana paikallisissa keskusteluissa ja nostaa oman alueen kannalta keskeisiä teemoja esille. On syytä herätellä tulevia paikallisia päättäjiä jo nyt keskusteluun hyvinvointipolitiikan suunnasta ja valinnoista. Jatkotyön tueksi keskusliitto järjestää perinteiseen tapaan uusien sosiaali- ja terveystalokuntien koulutuksia yhteistyössä sosiaaliturvayhdistysten ja sosiaalialan osaamiskeskusten kanssa eri puolilla Suomea.

Sosiaaliturvan alueella on kevään ja kesän aikana ilmestynyt monta uutta mielenkiintoista tutkimusta. Tässä lehdessä on esillä Antti Parpon väitöskirja tulonsiirtojärjestelmän kannustavuudesta. Väitöskirja osoittaa, että ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennyksillä tai verotuksen keventämisellä ei pystytä poistamaan kannustinloukkuja. On tärkeää pitää mielessä se lähtökohta, joka tulonsiirtojärjestelmällä on tulojakojen tasaajana ja toimeentulon turvaajana. Kannustavuuden idea on ongelmallinen, koska se pitää sisällään kaksi hyvin jännitteistä tavoitetta: tulojaon tasaamisen ja taloudellisen tehokkuuden. Parpo pitää tutkimuksessaan verotuksen keventämistä parhaana tapana. Hän kiinnittää huomiota myös asumistukeen ja toteaa, että pienikin tulonlisäys, jota ei otettaisi huomioon asumistukea määriteltäessä, vaikuttaisi kannustavuuteen. Hän toteaa myös, että tämänhetkessä järjestelmässä pikemminkin työttömyysturvan korottaminen poistaisi kannustinloukkuja, ei sen leikkaaminen! On mielenkiintoista nähdä, miten uusimmat tutkimustulokset vaikuttavat ratkaisuihin ja päätöksiin, joita toimeentuloturvan muutospaineissa tehdään. Toki on niin, että viime kädessä painotuksissa on kysymys arvovalinnoista.

Unionin jäsenvaltioiden edustajat pääsivät sopimukseen Euroopan unionin peruskirjasta. Sopimuksen voimaantuloon on vielä kuitenkin pitkä tie. Voimme olla iloisia siitä, että Suomen linjaukset pitivät loppuun asti sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden turvaamisessa suhteessa unionin yhteiseen kauppapolitiikkaan. Neuvottelujen loppuvaiheissa Suomi sai riittävästi tukea useiden muiden maiden hallituksilta. Voimme olla tyytyväisiä omiin vaihtamispöytäkirjoihimme sekä Suomessa että kansainvälisten verkostojemme kautta.

Kesäkuussa sovitussa perussopimuksessa unionin yhteistä kauppapolitiikkaa sääntelevä artikla III-217 lähtee siitä, että unionin yhteistä kauppapolitiikkaa koskeva päätöksenteko tapahtuu määräenemmistöpäätöksellä. Merkittävä muutos tuli kyseisen artiklan 4 kohtaan, jossa todetaan, että mikäli joku jäsenvaltio arvioi kauppapolitiittisten sopimusten vaarantavan sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluidensa järjestämistä, jäsenvaltio voi vaatia asiassa yksimielisyyspäätöstä. Tulosta voidaan pitää tärkeänä hyvinvointipalveluidemme kannalta. Neuvottelijat ja hallitus ansaitsevat kiitoksen.

Vaara ei kuitenkaan ole vielä ohi. Muotoilu edellyttää erittäin huolellista komission aloitteiden ja kauppapolitiittisten sopimusten valmistelun seuranta. Kansallisesti asioiden valmistelussa keskeisessä roolissa on kauppa- ja teollisuusministeriö. Sen intressi on puhtaasti kauppapolitiittinen. Sillä ei myöskään voi olla riittävää asiantuntemusta sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluihin liittyvissä kysymyksissä. Jatkotyö vaatii paljon sosiaali- ja terveysministeriöltä, opetusministeriöltä ja näiden kolmen ministeriön yhteistyöltä. Toivoa sopii, että keskustelu on tasavertaisten keskustelua, eivätkä kauppapolitiittiset lähtökohdat jyrää mennen tullen muiden näkökohtien yli.

Kuulaita syksyisiä päiviä!

Riitta Särkelä
Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Kuva: Toni Koskimaa, MiToRo

Yhdeksän kunnan voimalla KOKEILLAAN KAINUUN MALLIA

Kainuun hallintokokeilu on Suomen olosuhteissa vailla vertaansa. Vastaavankaltaista maakunnallista itsehallintomallia ei ole käytössä lähialueillakaan, joten eipä ihme, että kokeilu on herättänyt paljon kiinnostusta niin valtakunnan kuin Euroopan tasolla. Kokeilu otettiin tarkemman syynin kohteeksi myös Pohjois-Suomen alueellisilla sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäivillä, joita vietettiin elokuun puolivälissä Kajaanissa.

Pohjois-Suomen sosiaali- ja terveyspolitiikan päiviä olivat järjestämässä Sosiaalija terveysturvan keskusliitto yhdessä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan sosiaaliturvayhdistysten ja Oulun lääninhallituksen kanssa. Kainuussa kokeiltavaa hallintomallia päivillä esitteli pääsihteeri **Hannu Leskinen** Kainuun liitosta.

Yksi yhdeksän ja yhdeksän yhden puolesta

Kainuun hallintomallin perustana on maakunnallisen päätöksenteon kokoaminen yhteen toimielimeen, maakuntavaltuustoon. Ensimmäinen 39-jäseninen valtuusto valitaan syksyn 2004 kunnallisvaalien yhteydessä pidettävillä yleisillä vaaleilla ja se aloittaa toimintansa ensi vuoden alussa. Maakuntavaltuustossa on edustus kaikista kokeilun alueen yhdeksästä kunnasta asukaslukunsa mukaisessa

suhteessa.

Maakuntavaltuusto vastaa koko maakunnallisesta päätöksenteosta ja kokoa siten käytännön tasolla yhteen peruspalveluja koskevan päätöksenteon ja rahoituksen koordinoinnin. Hannu Leskisen mukaan tällä tavalla pystytään entistä paremmin turvaamaan niin palvelujen laatu kuin saatavuuskin koko Kainuun alueella.

Kokeilun pohjana on eduskunnan helmikuussa 2003 säätämä laki Kainuun hallintokokeilusta. Vuoteen 2012 jatkuvan kokeilun tavoitteena on kerätä kokemuksia siitä, mitä maakunnallinen itsehallinto voisi merkitä peruspalveluille, kehittämiselle ja kansalaisten osallistumiselle.

Hallintokokeilulain mukaisesti maakunta huolehtii vuodenvaihteesta alkaen merkittävästä osasta kuntien vastuulla nykyisin olevista sosiaali- ja terveyden-

huollon ja osin myös opetustoimen tehtävistä sekä yleisestä elinkeinopolitiikasta, suunnittelusta ja maakunnan alueen kehittämisestä. Voimavarojen jaosta maakuntavaltuusto päättää valtion budjetissa olevan Kainuun kehittämishankkeiden puitteissa. Pääsääntöisesti maksajana ovat edelleen kunnat, joiden rahoitusosuudet määritellään prosentteina kuntien laskennallisista verotuloista.

Maakunnallisuus tuo lisää valinnanvaraa

Hallintokokeilu näyttäytyy kainuulaisten arjessa eniten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä opetustoimessa.

Kokeilun myötä kansalaisella on vapaus valita maakunnan sisällä miltä taholta hän hankkii sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunsa sekä missä hän suorittaa esimerkiksi lukio-opintonsa. Aivan mielin määrin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuottajia kansalaiset eivät kuitenkaan saa vaihtaa, vaan vaihdoille on tulossa kappalemääräisiä rajoituksia. Leskisen mukaan vaarana olisi muutoin koordinoitua ja resurssien jakautumista vaikeuttava vaeltelu tuottajalta toiselle.

Palvelujen laatua ja valinnan monimuotoisuutta pyritään lisäämään myös muodostamalla erityisiä palveluntuottajien ryppäitä. Esimerkiksi lukiolainen voi valita oppiaineitaan eri lukioiden erikoistuneesta tarjonnasta. Kokeilun

Pohjois-Suomen alueelliset kehittämispäivät keräsivät tänä vuonna noin kahdeksankymmentä osanottajaa Kongressi- ja kulttuurikeskus Kaukametsään, Kajaaniin. Päivien teemaa, luottamus hyvinvoinnin perustana, käsiteltiin muun muassa demokratian edellytysten ja palvelujen turvaamisen, kansalaistoiminnan, lähialueyhteistyön ja ajankohtaisten kehittämishankkeiden kautta.

Kuva: Juha A. Pantzar

Kainuun hallintomallikokeilun toivotaan paitsi turvaavan palvelut kaikille maakunnan asukkaille myös tarjoavan kehittämisresursseja etenkin alueen pienille kunnille. Maakuntakokeilun valmisteluun on kumpuussopimuksella sitoutettu laaja joukko asiantuntijoita aloilta, joihin kokeilu vaikuttaa. Kainuulaisia innostetaan äänestämään maakuntavaalissa muun muassa herättämällä keskustelua vaalipaneelissa viidellä paikakunnalla. Vaaliesitteessä kerrottiin, että Kainuun maakunta -kuntayhtymästä tulee Kainuun suurin yksittäinen työllistäjä, jonka palveluksessa on noin 3500 henkilöä.

Kainuun hallintokokeilun valmistelua on hoitanut muun muassa Kainuun liiton pääsihteeri Hannu Leskinen.

kannalta merkittävässä roolissa on myös erilaisten etä- ja virtuaaliopintojen soveltaminen opiskelussa.

Palvelut rahoitetaan kuten ennenkin eli kuntien varoista. Voimavarojen keskittämisen uskotaan tuovan myös taloudellisia säästöjä.

- Rahaa itse kokeilulle ei tule mitenkään erityisesti, vaan ajatus on tuottaa palvelut halvemmalla, kun ne tuotetaan yhdessä ja käytetään monimuotoisia yhdistelmiä, Les-

kinen toteaa.

- Henkilökunnan kannalta kokeilu merkitsee sitä, että ammattiryhmien sisäisiä ja ulkoisia työnjakoja pystytään tarkastelemaan kokonaan uudelleen.

Erikoistumismahdollisuus tekee Leskinen näkemyksen mukaan julkisesta sektorista entistä kiinnostavamman työpaikan. Tämä onkin tarpeen, sillä Kainuun alueen on ennustettu tulevaisuudessa kärsivän melkoisesta työvoimapulasta.

Paitsi että kokeilu turvaa palvelut kaikille maakunnan asukkaille, se tarjoaa myös erityisesti pienille kunnille resursseja kehittämistoimintaan. Maksajien kannalta järkevä resurssien kokoaminen mahdollistaa sen, että kehittämisen myötä syntyneet hyvät käytännöt pystytään entistä paremmin poimimaan ja levittämään yhteiseen hyötykäyttöön. Kokeiluhankkeita ei enää kannata toteuttaa pieninä ja repaleisina projekteina.

Laaja valmistelu onnistumisen takuumiehenä

Kainuun hallintokokeilua tai maakuntakokeilua, kuten Kainuussa tahdotaan sanoa, on valmisteltu laajalla rintamalla. Mukana työryhmyöskentelyssä asian valmistelemiseksi on ollut yli 650 ihmistä. Yksitoista valmisteluryhmää ja niiden 24 alaryhmää ovat valmistelleet ehdotuksia tämän vuoden elokuuhun asti. Leskinen kertoman mukaan laajan valmistelun tavoitteena on ollut ongelmien ehkäisy.

- Laaja valmistelu ja sitä myötä syntynyt keskustelu puhkaisevat ongelmatilanteet jo valmisteluvaiheessa. Tällöin itse mallin käyttöönotto on helpompaa, Leskinen pohtii.

Maakuntakokeilu tarjoaa myös asukkaille kokonaan uudenlaisia vaikuttamismahdollisuuksia. Osallistumismahdollisuuksien lisääntymisen myötä asukkaiden uskotaan kiinnostuvan entistä enemmän maakunnan asioista ja myös pysyvän paremmin maakunnan alueella.

- Toiveemme itse asiassa on, että kokeilun myötä Kainuusta tulee entistä houkuttelevampi myös uusille muuttajille, toteaa Leskinen.

Kainuun maakuntakokeilu osoittaa suuntaa maakunnallisen itsehallinnon tiellä. On selvää, että Kainuun mallia tullaan tarkkailemaan niin valtakunnallisesti kuin kansainvälisestikin. Mikäli kokeilu onnistuu, on hyvin todennäköistä, että vastaavankaltaista mallia ryhdytään kokoamaan myös muissa suomalaisissa maakunnissa.

Juha A. Pantzar

Kehitysohjaaja

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

Alueelliset sosiaali- ja terveysturvan kehittämispäivät

ovat merkittävä osa Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton koulutuskokonaisuutta. Alueellisia päiviä järjestetään aina vuorovuosin valtakunnallisten Sosiaali- ja terveysturvan päivien kanssa – niistä onkin tullut Sosiaali- ja terveysturvan päivien alueellisia "pikkusisaruksia"!

Alueellisten kehittämispäivien tavoitteena on tarkastella ajankohtaisia sosiaalipoliittisia kysymyksiä ja sosiaali- ja terveysturvan kehitysnäkymiä erityisesti eri alueiden näkökulmasta, unohtamatta vuoropuhelua valtakunnallisen tason kanssa. Ajankohtaisten puheenvuorojen lisäksi päivät ovat tarjonneet myös alueen sosiaali- ja terveysturvan asiantuntijoille keskustelufoorumia, jossa on mahdollista pohtia hyvinvointipoliittikan rakentamista erityisesti alueen omista lähtökohdista.

Vuoden 2004 alueellisten päivien yleisenä teemana on ollut hyvinvointi. Aihetta on esitelty niin luottamuksen, vastuun kuin tulevaisuuden suuntaviivojenkin näkökulmista.

Ensi vuonna on taas koko maan asiantuntijat yhteen kokoavien Sosiaali- ja terveysturvan päivien vuoro – tällä kertaa Jyväskylässä. Vuonna 2006 tarkastellaan sosiaali- ja terveysturvan näkymiä taas alueellisilla päivillä.

Juha A. Pantzar

Alueelliset sosiaali- ja terveysturvan kehittämispäivät tänä vuonna Pohjois-Suomessa Kajaanissa 18.-19.8. Itä-Suomessa Mikkelissä 29.-30.9. Etelä-Suomessa Hämeenlinnassa 6.-7.10. Lisätietoja: www.stkl.fi

Erikoistumis-
mahdollisuus
tekee julkisesta
sektorista
entistä kiinnos-
tavamman
työpaikan.

Sosiaaliturvayhdistykset vaikuttavat yhdessä ITÄSUOMALASEEN SOSIAALIPOLITIikkaAN

Itä-Suomen sosiaaliturvayhdistykset tiivistävät keskinäistä yhteistyötään. Uusina yhteistyömuotoina viritellään yhdistysten puheenjohtajafoorumeita. Tulossa on myös Itä-Suomen HVK – yhdistysten hallitusten välinen konferenssi.

Sosiaaliturvayhdistysten rooli on muuttunut monin tavoin. Kunnallisten hyvinvointipalvelujen kehitys ja koulutusorganisaatioiden määrän lisääntyminen ovat vähentäneet yhdistysten perinteisten toimintamuotojen tarvetta. Moni yhdistys kipuilee vanhan ja uuden vaikeassa välimaastossa: aikaisemmin hyväksi ha-

merkitystä osana osaamiskeskusten toimintaa ja sosiaalialan kehittämisohjelman toimeenpanoa. Yhdistysten voima on niiden monialaisuus. Heikkoutena taas on se, että suurin osa yhdistyksistä sosiaalialan asiantuntijajärjestöinä on hallituksen jäsenten aktiivisuuden ja jaksamisen varassa.

heenjohtajafoorumien merkitykseksi nähtiin keskinäisen tuen, tiedon ja uusien ideoiden tuottaminen. Lisäksi pidettiin tärkeänä yhteisen itäsuomalaisen näkökulman vahvistamista läänin ja osaamiskeskuksen suuntiin sekä Verkostoituvat erityispalvelut -työskentelyssä esiin nousseisiin haasteisiin. Monia asioita voi yhdessä viedä paremmin eteenpäin ja yhdistysten keskinäisen yhteistyön rakentuminen on luonteva askel niiden vahvistumisen prosessissa. Puheenjohtajafoorumien tavoitteeksi sovittiin keskeisten vaikuttamisen kohteiden paikantaminen ja keinojen etsiminen, yhteinen tiedottamistoiminta sekä ajankohtaisiin asioihin reagoiminen. Toimintaa läpäisevä toimintaperiaate on järjestöjen ja kansalaistoiminnan merkityksen ja roolin näkyväksi tekeminen eri yhteyksissä ja erityisesti sosiaalialan ohjelman toimeenpanossa Itä-Suomen alueella. Laajan kumppanuuden periaatteen oivaltaminen kunnallisen sosiaalitoimen tukena nähtiin yhteiseksi kehittämishaasteeksi.

Tulevan vuoden keskeinen haaste on luottamushenkilökoulutuksen järjestäminen Itä-Suomen eri maakunnissa. Koulutus järjestetään yhteistyössä osaamiskeskuksen ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton kanssa. Tulevien vuosien aikana pyritään toteuttamaan kansalaiskysely koko Itä-Suomessa. Pitkän tähtäimen haasteeksi havaittiin Hyvinvointi 2015-ohjelmaan vaikuttaminen alueen näkökulmasta. Itä-Suomen sosiaaliturvayhdistysten HVK pidetään toukokuun alussa Sortavalassa.

Itä-Suomen puheenjohtajafoorumi toi uskoa yhteisen vaikuttamisen ja dialogin mahdollisuuksiin.

Paikalla olleiden Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon yhdistysten puheenjohtajat totesivat kuitenkin, että vaikka nykyinen yhteistyö onkin lähtenyt liikkeelle sosiaalialan osaamiskeskuksen rajojen mukaisesti, itäsuomalaisuutta ei kuitenkaan haluta rajata tältä pohjalta. Yhteistyörakenne on siten avoin myös muille Itä-Suomeksi itsensä laskeville tai muuten yhteisestä kehittämisestä kiinnostuneille!

*Elina Pajula, kehittämispäällikkö,
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Itä-Suomen alue*

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistyksen hallitus ryhmäkuvassa: sihteeri Tuula Merjola-Partanen, Heli Aikionieni, puheenjohtaja Mikko Karinen ja Johanna Antikainen.

vaittu ei enää jaksa kantaa eikä kiinnostaa. Toisaalta myös uuden aloittaminen on sinnikkyyttä ja työtä vaativa prosessi, johon tarvitaan sekä aikaa että yhteistä ponnistusta.

Sosiaaliturvayhdistyksillä on pitkät ja kunniaakkaat perinteet, jotka sekä velvoittavat että mahdollistavat – ja ehkä myös joiltain osin jarruttavat uusiutumista. Alueellinen eriytyminen, sosiaalisten ongelmien kasvu ja palvelujärjestelmän uudelleen rakenteistuminen ovat avanneet tilan ja tarpeen toiminnalle, jossa sosiaaliturvayhdistyksillä on luonteva rooli eri alojen asiantuntijoita, järjestöjä ja päättäjiä yhteen kokoavana foorumina. Sosiaaliturvayhdistyksiä tarvitaan: ne yhdistävät alueen toimijoita ja osajia, nostavat sosiaalisen merkitystä elinkeinopolitiikan rinnalle, vievät eteenpäin järjestöjen ja kansalaislähtöisyyden

Laajan kumppanuuden oiva periaate

Sosiaaliturvayhdistysten neuvottelupäivillä viime kesänä Itä-Suomessa toimivat Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Kainuun sosiaaliturvayhdistykset päättivät uuden yhteistyön rakentamisesta yhdistysten välille.

Nykyisiä yhteistyömuotoja ovat alueelliset sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäivät, jotka tänä vuonna toteutetaan Kajaanissa ja Mikkelissä ja kahden vuoden kuluttua Kuopiossa. Uusiksi yhteistyömuodoiksi sovittiin sosiaaliturvayhdistysten puheenjohtajafoorumi, joka kokoontuu kahdesta kolmeen kertaan vuodessa sekä Itä-Suomen HVK eli hallitusten välinen konferenssi erikseen sovittavista teemoista.

Ensimmäinen puheenjohtajafoorumi toteutui elokuussa Varkaudessa. Pu-

Vuoropuhelua ja kansalaisyhteiskunnan näkökulmaa

Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys pyrkii irti Kuopio-keskisydestä ja tavoittelee toimintojen laajentumista myös maakunnan muihin seutukuntakeskuksiin lisälmeen, Varkauteen ja Suonenjoelle. Yhdistys toivoo muotoutuvansa uutta ideoivaksi areenaksi ja keskustelufoorumiksi, joka myös välittää ajankohtaista tietoa kentän toimijoille. Yhdistyksen hallitus on tutkiskellut aktiivisesti Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton strategiaa ja etsinyt omaa alueellisen toimijan rooliaan strategian toteuttamiseksi. Marraskuussa järjestetään Muutoksen suunta -foorumi, jossa tutkaillaan kansalaistoiminnan, järjestöjen ja julkisen toiminnan roolia ja dialogin rakentamista.

Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturva ry näkee omaksi tehtäväkseen, yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, lisätä ihmisten aitoa halukkuutta osallistua kansalais- ja järjestötoimintaan. Välineenä on tarjota ”ihmisten kokoisia foorumeja” yhteisten päämäärien löytämiseksi ja luoda sellaisia toimintakäytäntöjä ja työmuotoja, joiden avulla näihin tavoitteisiin päästään. Yhdistys rakentaa myös alueen sosiaali- ja terveysalan järjestöväen keskinäistä yhteistoimintaa. Vuosittain järjestetään tapahtumia ja foorumeita, joissa järjestöväki tapaa toisiaan ja joissa keskustellaan ajankohtaisista asioista. Ystävänpäivän koulutus- ja messutapahtuma on yksi tällainen perinteiseksi muodostunut tilaisuus.

Ensi vuonna sen teemana on järjestöjen ja yritystoiminnan yhteiskunta- ja hyvinvointivastuuseen liittyvät kysymykset. Ajankohtainen teema on myös sosiaalisten ja osuustoimintayritysten toiminnan kehittyminen.

Kainuun Sosiaaliturvayhdistyksen suuri tehtävä on nostaa järjestöjen roolia Kainuun mallin kehittämistyössä. Elokuussa Kajaanissa pidetyillä sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämispäivillä pohdittiin luottamusta hyvinvoinnin rakentumisessa. Vuoropuhelu kuntatoimijoiden, kansalaisten ja järjestöjen välillä oli päivien keskiössä ja myös kainuulaisten haaste hyvinvoinnin turvaamiseksi maakunnan asukkaille.

Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys on viime vuosina vahvistanut rooliaan alueellisena sosiaali- ja terveystoimijana. Yhdistyksen toiminnan kehittäminen perustuu yhteistoimintasopimukseen keskusliiton ja Joensuun kaupungin kanssa. Yhdistyksen projektit ja tietoyhteiskuntakehittäminen työllistävät tällä hetkellä seitsemän henkilöä kokoaikaisesti. Yhdistys on panostanut erityisesti kansalaislähtöisen tietoyhteiskunnan kehittämiseen, kansalaisten osallisuuden edistämiseen asuinalueilla, järjestöjen työllistämismahdollisuuksien tukemiseen sekä alueellisen sosiaalipolitiikan kehittämiseen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Erityisen tärkeää on kansalaisnäkökulman esiin nostaminen tässä kehittämistyössä.

Itä-Suomen sosiaaliturvayhdistysten puheenjohtajafoorumiin osallistuneiden Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon yhdistysten puheenjohtajat muistuttivat, että vaikka yhdistysten yhteistyö on tällä hetkellä muotoutunut osaamiskeskuksen rajoja myötäillen, yhteistyörakenne on avoin kaikille Itä-Suomeen kuuluviksi kokeville ja kehittämistä kiinnostuneille.

Vasemmassa yläkulmassa Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen puheenjohtaja Pirjo Myyry.

Ryhmäkuvassa ylhäällä tänä vuonna 65 vuotta täyttävän Kainuun Sosiaaliturvayhdistyksen väkeä: keskellä takana puheenjohtaja Kai Hyttinen.

Alakuvassa Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturva ry:n puheenjohtaja Anja Lehtonen.

Kuvat: Elina Pajula ja Juha A. Pantzar

Pohjois-Karjalassa käytiin hyvinvoinnin seutukierros, joka keräsi luottamushenkilöitä, kuntien henkilökuntaa ja kuntalaisiakin pohtimaan palveluiden ja pärjäämisen vajeita, voimavaroja ja mahdollisuuksia. Keskustelulle loi rankaa alueella tehty kansalaiskysely, jossa kartoitettiin pohjoiskarjalaisten kokemuksia palveluista ja hyvinvoinnista.

Pohjois-Karjalan seututapaamisissa YHDISTETTIIN VOIMAVAROJA

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen ISON Pohjois-Karjalan yksikkö, lääninhallituksen ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Joensuun toimipisteet sekä Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry toteuttivat talven ja kevään aikana yhteisen seutukierroksen.

Kierroksella etsittiin yhdessä kunkin alueen luottamushenkilöiden, sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstön sekä kunnan keskijohdon kanssa yhteisiä eväitä hyvinvoinnin haasteisiin vastaamiseksi. Tilaisuudet pidettiin Kiteellä, Ilomantsissa, Kontiolahdella ja Nurmeksessa. Ilomantsissa mukana oli myös runsaasti teema-alueista kiinnostuneita kansalaisia. Kiteellä järjestettiin lisäksi erityinen kansalaisfoorumi, jossa seutukunnan luottamushenkilöt pohtivat osallistujien kanssa ratkaisuja vähien resurssien tuomiin ongelmiin.

Monentyyppistä tietoa päätöksenteon välineeksi

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton sekä Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen yhteisesti toteuttama Sitkeät seutukunnat -kansalaiskysely toimi tilaisuuksien pohjustajana. Kyselyyn vastasi kaikkiaan 2222 pohjoiskarjalaista; moniin aihealueisiin löytyi seudullisen

näkökulman lisäksi myös kuntatasoista tietoa, joka mahdollisti kuntien välisen vertailun. Kuntapäätäjistä olikin kiinnostavaa miten eri kuntien väliset erot näyttäytyivät ja mihin perustuivat eri palveluihin liittyvän tyytyväisyyden paikoitellen suuretkin erot. Juuan kunnanjohtaja **Ahti Puumalainen** linjasi kansalaiskyselyn merkitykseksi sen, että tutkimusraportti on faktisuudessaan ja laajapohjaisuudessaan jotakin toista kuin ”kantabaarien varjoparlamenttien” heittämät puheenvuorot.

Pohjois-Karjalan asukkaiden hyvinvointia heikentävät yleisesti ottaen voimakas muuttoliike, ahdas asuminen, väestön ikääntyminen, korkea sairastavuus ja huoltosuhde, maan keskiarvon alapuolella oleva koulutustaso, korkea työttömyys sekä vähäinen yritystoiminta. Ponnistuksista huolimatta työttömyystilanne ei ole korjaantunut ja eri selvitysten mukaan maakunnassa asuu maan pienituloisinta väestöä. Hyvinvoinnin vajeet ja erityisesti matalan tulotason ongelmat näkyvät kautta linjan myös kansalaiskyselyssä.

Tilaisuuksiin osallistuneet olivat tyytyväisiä siihen, että kaikesta huono-osaisuudesta huolimatta kansalaiskyselystä nousi myös paljon konkreettisia kehittämisen alueita ja toiveita. Myös tyytyväi-

syys asuinympäristöön ja palveluihin oli yleistä: monella seutukunnalla ihmiset ovat perustyytyväisiä elämäänsä kotiseudulla. Puhdas luonto ja marjamaat nousivatkin esille selkeinä hyvinvoinnin lähteinä kansalaisten arvostuksissa.

Sitkeät seutukunnat -kyselyn anti perustuu sekä kyselyn konkreettisuuteen että kansalaisnäkökulman esiin nostamiseen yhteisen vuoropuhelun osaksi. Paikallislehdet käyttivät laajasti sekä kyselyn tuloksia että tilaisuuksissa nousutta keskustelua artikkelien ja pääkirjoitustensa pohjana.

Hankekaaokseen haetaan ryhtiä seutukehittäjän avulla

Seututilaisuuksissa esiteltiin sosiaalialan kehittämishankkeen sisältöä, tavoitteita ja mahdollisuuksia tarttua sosiaalialan kehittämiseen uudella tavalla. Lääninhallituksen edustaja esitteli hankehakua ja rahoitusmahdollisuuksia ja maakuntaliiton edustaja kommentoi sosiaalialan kehittämistä aluekehityksen näkökulmasta. Mukana oli myös koulutuksen ja järjestöjen toimijoita.

Kuntajohdon puheenvuoroissa tulivat vahvasti esille toisaalta hyvinvointikysymysten keskeisyys kunnan näkökulmasta ja toisaalta kuntatalouden suuret ongel-

Kiteen kansalaisfoorumin luottamushenkilöpaneelissa toivottiin, että toisista välittäminen nousisi yleiseksi ylpeilyn aiheeksi

mat. Sekä terveysturvaprojektin että sosiaalialan kehittämishankkeen pelätään tuovan kunnille uusia velvoitteita ja lisää kustannuksia. Nykytilannetta kunnissa voi nimittää ”hankekaakoksi”, johon nyt toivottaisiin uutta koordinaatiota ja ryhtiä. Kokemukset hankemaailmasta ovat usein varsin epätydyttäviä eikä nykyistä hankerunsausta haluta enää uusintaa. Keskusteluissa tuli esille väsymys irrallisiin projekteihin. Projektityön koetaan olevan irti perustyöstä eikä se siten vastaa asetettuihin tavoitteisiin.

Kansalais-
kyselystä
nousi paljon
konkreettisia
kehittämisen
alueita ja
toiveita.

Erityisesti pienten kuntien on vaikea osallistua hankeperusteiseen kehittämiseen. Kunnissa ei ole tarvittavaa henkilöresurssia hankesuunnitteluun, koordinointiin ja toteutukseen.

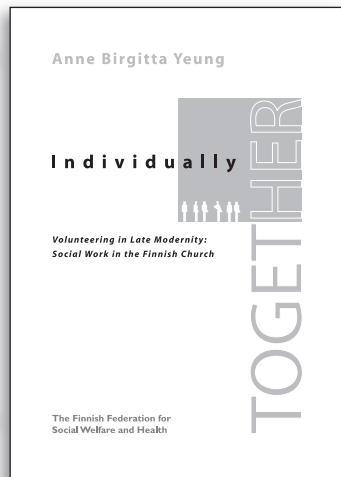
Hankesuunnittelun ongelmiin pyritäänkin vastaamaan seutukehittäjäresursseilla.

Sosiaali- ja terveys-

ministeriön rahoituksella maakuntaan saatiin neljä seutukehittäjää. Honkalammen kuntayhtymän koordinoimana toimii maakunnallinen seutukehittäjä, Jyty-kunnissa ja Keski-Karjalassa aloittaa kaksi lastensuojelun kehittäjää ja Pielisen Karjalassa on sosiaalihuollon seutukehittäjä. Seutukehittäjät toimivat tiiviissä yhteistyössä ISON ja muiden alueen hyvinvointitoimijoiden kanssa.

Seutulaisuudessa todettiin yhteisesti, että vuoropuhelun käynnistyminen hyvinvointialan eri toimijoiden kesken on äärimmäisen tärkeää. Voimavaroja ei enää haluta tuhlatu erilliseen tai päällekkäiseen työskentelyyn vaan kansalaisten ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on monen tahon yhdessä tehtävää työtä.

*Arja Jämsén,
yksikön johtaja, Itä-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskuksen Pohjois-Karjalan yksikkö
ja
Elina Pajula*

Anne Birgitta Yeung

INDIVIDUALLY TOGETHER

Volunteering in Late Modernity:
Social Work in the Finnish
Church

YKSILÖLLISESTI YHDESSÄ

Vapaaehtoistoiminta
myöhäismodernina aikana:
Suomen kirkon sosiaalinen työ

Mikä on sosiaalisen yhteistoimin-
nan ja auttamisen tila Suomessa?

Kuinka Suomen vapaaehtoisaktiivisuus vertautuu kansainväliseen? Keitä vapaaehtoistoiminta sitoo? Sitooko vapaaehtoistoiminta suomalaista yhteiskuntaa? Mikä rooli uskonnolla on näissä sidoksissa? Mikä on seurakuntavapaaehtoisuuden tila?

Vapaaehtoistoimintaan liittyy toisiaan täydentäviä kiehtovia vastinpareja: yksilölliskehityksen mukaista liikettä sekä sen vastaliikettä. Väitöskirjassaan Anne Birgitta Yeung osoittaa vapaaehtoistoiminnan olevan erityisen monipuolinen kenttä niin sosiaaliselle riippumattomuudelle kuin myös uusille riippuvuuksille: totta ovat niin muutos, henkilökohtainen etsintä, yksilöllisyys ja yksilölliset toiveet kuin myös jatkuvuus, arkiset aktiviteetit, yhteisöllisyyden toiveet ja yhteisöllisyyskin.

Julkaisija Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

ISBN 951-747-157-2, 170 sivua ja neljä artikkeliliitettä, hinta 23 euroa.

Anne Eronen - Pia Londen - Anne Perälähti - Aki Siltaniemi

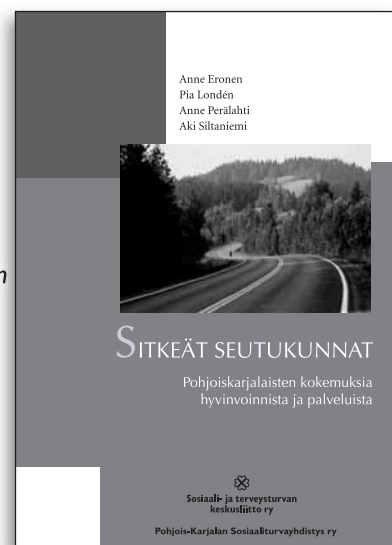
SITKEÄT SEUTUKUNNAT

Pohjoiskarjalaisten kokemuksia
hyvinvoinnista ja palveluista.

Pohjoiskarjalaisilta kysyttiin
käsityksiä asuinympäristöstään,
elinolosuhteistaan, palveluistaan
ja palvelujen seudullistamisesta.

*Julkaisijat Sosiaali- ja terveysturvan
keskusliitto ry ja Pohjois-Karjalan
sosiaaliturvayhdistys*

**ISBN 951-747-153-X, 154
sivua, hinta 25 euroa**

Julkaisutilaukset Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitosta, puh. (09) 774 721, faksi (09) 738 123, sp. julkaisut@stkl.fi tai liiton internet-sivujen kautta www.stkl.fi

Sosiaalialan palveluille ja kehittämiselle

Eväitä sosiaalialan kehittämiselle Joensuun seudulla haetaan seudullisella ja maakunnallisella kehittämistyöllä. Pohjois-Karjalan kunnissa on meneillään yhteinen sosiaalialan kehittämishanke. Sosiaalityölle haetaan uudenlaisia työmalleja ja pyritään uudistamaan sosiaalialan palveluja.

- Joensuussa on käynnistymässä seudullinen lastensuojelun kehittämissyksikkö. Avuksi lastensuojelun kehittämistyöhön on saatu muun muassa seutukehittäjä, joka valmistelee ja käynnistää seudullista yhteistoimintaa.

Seutuyhteistyöllä lastensuojelupalveluihin LISÄÄ SUUNNITELMALLISUUTTA

Seutukehittäjä Katja Isoaho vie yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa eteenpäin lasten ja nuorten erityispalvelujen seudullistamissuunnitelmia. Toimintaansa käynnistelee seudullinen lastensuojelun kehittämissyksikkö.

Seutuyhteistyöhankkeen painopisteinä ovat lastensuojelun erityispalvelut. Tavoitteina on luoda useamman kunnan yhteinen sijais- ja tukiperhejärjestelmä sekä kehittää kasvatus- ja perheneuvola-toimintaa ja terapiapalveluja seudullisena yhteistyönä.

Hankkeessa selvitettiin viime vuonna Joensuun seudun kuntien lastensuojelun erityispalvelujen tarve. Joensuun perhekeskus tarjoaa jo osittain seudullisia lastensuojelupalveluja, joten keskus nousi luonnolliseksi kehittämiskohteeksi.

Joensuun seudun lastensuojelun kehittämissyksikkö -hankkeessa kehitetään Joensuun perhekeskuksesta alueelliseen ja paikalliseen tarpeeseen vastaava lastensuojelun arviointi- ja kehittämissyksikkö. Yhteistyötä tehdään kahdeksan pohjoiskarjalaisen ns. Jyty-kunnan, eri hallinnonalojen sekä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Erityisosaamisen kehittämisellä pyritään vastaamaan koko seudun lastensuojelupalvelujen

tarpeeseen suunnitelmallisemmin ja kustannustehokkaammin kuin mihin nykyisellä hajanaisella palvelujärjestelmällä päästään. Myös kansallinen sosiaalialan kehittämishanke kytkeytyy osaksi lastensuojelupalveluhanketta: sosiaali- ja terveysministeriö myönsi hankkeelle valtionavustusta sosiaalialan kehittämishankkeen määrärahoista.

Kiireellisimmät seudulliset toiminnot, joita seutukehittämisen avulla aletaan työstää, ovat lasten ja nuorten kriisi- ja vastaanottokotitoiminnan laajentaminen sekä lastensuojelun sijaishuollon palvelujen seudullistaminen. Seutukehittäjän tehtäviin kuuluu myös perhekeskuksen toiminta- ja rahoitusmallien valmistelu yhdessä Jyty-kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Tarkoituksena on, että seudun kunnat vastaavat yhdessä palvelujen rahoituksesta. Kiinteää yhteistyötä tehdään myös Itä-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskuksen Joensuun yksikön kanssa.

Myös sijaishuollon palveluja seudullisesti

Seudun kuntien kanssa on neuvoteltu lastensuojelun sijais- ja tukiperhepalveluiden järjestämisestä yhteistyössä. Neuvotteluja on käyty Pelastakaa Lapset ry:n kanssa, jolta Jyty-kunnat haluavat hankkia tukiperhepalvelunsa keskitetysti,

yhdessä paikasta.

Esimerkiksi Joensuun lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityöhön on esitetty toimintamallia, jossa lapsen sijoitusprosessi siirtyy avohuollosta sijaishuoltoon. Sijaishuollossa etsitään yhdessä Pelastakaa Lapset ry:n työntekijän kanssa lapselle sijaisperhe ja sijoitetaan lapsi perheeseen. Sijoitettavien lasten ja heidän biologisten vanhempiensa asiakkuus siirtyy kokonaisuudessaan sijaishuoltoon. Sijais- ja tukiperhetyö siirtyy

Katja Isoaho

Pelastakaa Lapset ry:lle, joka rekrytoi, valmentaa, kouluttaa sekä organisoii täydennyskoulutuksen sijais- ja tukiperheille sekä ylläpitää tuki- ja sijaisperhepankkia.

Uudenlainen toimintamalli tuo merkittäviä lisäresursseja lastensuojelun avohuoltoon. Tämä on myös Joensuun kaupungin lapsipoliittisen ohjelman linjausten mukaista. Pitkäaikaiset sijoitukset ostetaan muualta – tulevaisuudessa kilpailuttamisen avulla.

*Katja Isoaho, sosiaalihuollon seutukehittäjä Joensuun seudun lasten ja nuorten erityispalvelujen seutuyhteistyöhankkeesta
Katja.Isoaho@jns.fi*

Sopimuksilla linjataan erityispalvelujen SEUTUYHTEISTYÖN PUITTEET

Joensuun seudun ns. Jyty-kunnissa eli Joensuussa, Enossa, Kiihtelysvaarassa, Kontiolahdella, Liperissä, Pyhäselällä, Outokummussa ja Polvijärvellä asuu yhteensä yli sataatuhatta asukasta. Jyty-kuntien seutuyhteistyön yleiset puitteet on määritelty vuoden alussa allekirjoitetussa seutusopimuksessa.

Seutuyhteistyötä ohjaavat vuoteen

2006 seudun palvelujen kehittämissuunnitelma ja seudun elinkeino-ohjelma. Yhtenä tavoitteena on sosiaalihuollon erityispalvelujen seudullinen kehittäminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi Joensuun seudulla toimii kaksi erityispalvelujen seutuhanketta: Joensuun seudun kuntien lasten ja nuorten erityispalvelujen seutuyhteistyöhankke (2003-2004) ja Erityinen osaksi arkea -hanke (2004-2005). Joensuun seudun lastensuojelun kehittämissyksikkö -hanke käynnistyy loppuvuodesta 2004 ja kestää vuoden 2006 loppuun.

uutta suuntaa

POHJOIS-KARJALASSA

Sosiaalityön voimavaroja enemmän KUNTOUTTAVAAN JA KOKONAIS- VALTAISEEN ASIAKASTYÖHÖN

Sosiaalityön kehittäjä Marjut Arola vetää Pohjois-Karjalan kuntien yhteistä sosiaalityön kehittämishanketta. Kuten lastensuojelun kehittämishanke, myös sosiaalityöhanke on monitoimijainen ja rakentaa yhteistyötä ja kumppanuutta yli kuntarajojen. Sosiaalityön työkäytännöt tarvitsevat pikaista uudistamista. Hankkeen tavoitteena onkin modernisoida sosiaalialan palveluja.

Sosiaalityöntekijät kokevat työnsä ongelmaksi, että se nykyisellään painottuu pitkälti toimeentulotukityöhön. Vanhoilla keinoilla ei kuitenkaan enää vastata asiakkaiden muuttuneisiin palvelutarpeisiin. Asiakastyöhön kaivataan työotteeksi verkostoitumista ja kumppanuutta, mikä puolestaan edellyttää asiakastyön resursien kohdistamista enemmän kokonais-

Pohjoiskarjalaisen sosiaalityön kehittämissankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja Annamari Savela ja kehittäjä Marjut Arola yhteisten pohdintojen äärellä.

valtaiseen ja kuntouttavaan sosiaalityöhön. Varsinaiselle sosiaalityölle kaivataan enemmän tilaa ja uusia työmenetelmiä; esimerkiksi sosiaaliseen muutostyöhön liittyviä tehtäväalueita. Nämä tiedontuottamiseen ja vaikuttamiseen liittyvät tehtävät ovat haasteellisia ja edellyttävät sosiaalityöltä uudenlaista osaamista.

Kehittäminen osaksi perustyötä

Sosiaalityön paikallisiin haasteisiin haetaan uusia ratkaisuja kaksivuotisessa sosiaalityön maakunnallisessa kehittämishankkeessa. Hankkeen tavoitteena on uudistaa sosiaalityötä ja turvata perussosiaalityön toimintaedellytyksiä Pohjois-Karjalassa samanaikaisesti ja rinnakkain kansallisen sosiaalialan kehittä-

tämishankkeen kanssa.

Sosiaalityötä jäsentävä ja analyysoiva työskentely pyritään rakentamaan osaksi perustyötä, ulkoapäin tuodun ja ajoittaisen kehittämisen sijasta. Sosiaalityötä kehitetään kuntakohtaisten teemojen ja käytännön sosiaalityön tarpeiden kautta. Kaikissa hankekunnissa tarvetta sosiaalityön kehittämiseen löytyi runsaasti, jopa niin, että kehittämisalueita jouduttiin supistamaan ja rajaamaan. Teemojen runsaus ja sisällöllinen laajuus osoittavat sen, että kaikkia sosiaalityön haasteita ei voida ratkaista yksittäisten kehittämishankkeiden kautta, vaan kehittämiseen tarvitaan pitkäjänteisempää työtettä.

Työskentelyä koordinoivat hankkeeseen valitut kehittäjä-sosiaalityöntekijät, joiden tueksi on rakennettu erilaisia tukimuotoja, kuten kehittämissosaamista vahvistavaa koulutusta. Sosiaalialan kehittäjäkoulutuksen tavoitteena on ennen kaikkea tukea sosiaalityöntekijöiden muutostyötä ja avata ymmärrystä siitä, mikä kehittämistoiminnan ydin on. Koulutuksessa lähestytään yhteiskunnallisia muutosprosesseja sosiaalityön näkökulmasta. Sosiaalityölle haetaan uudenlaisia muun muassa yhteiskunnalliseen vaikuttamistyöhön ja sosiaaliseen asiantuntijuuteen liittyviä sisältöjä.

Maakunnan sosiaalityön kehittämishankkeen taustalla on laaja yhteistoimijaverkosto, jonka moninaisuus jo osaltaan osoittaa vahvaa sitoutumista sosiaalityön kehittämiseen.

*Marjut Arola, kehittäjä, Sosiaalityön kehittämishanke Pohjois-Karjalassa
marjut.arola@jns.fi*

Sosiaalityön kehittämishankkeeseen Pohjois-Karjalassa osallistuvat yhdeksän pohjoiskarjalaista kuntaa, Itä-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskuksen Pohjois-Karjalan yksikkö, KELA:n Pielisen Karjalan vakuutuspiiri, Honkalammen kuntayhtymä, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry:n Joensuun toimipiste. Hanketta hallinnoi Joensuun kaupunki.

Palveluohjausmallissa luodaan TUKIVERKKO VANKILASTA VAPAUTUVALLE

Palveluohjausmallin mukaan vapautuvien vankien tilanteen kartoitus ja palveluiden järjestäminen aloitetaan parhaimmillaan jo puoli vuotta ennen vapautumista.

Joensuun seudun EQUAL -hankkeen, sen Behmo-osaprojektin ja Pyhäselän vankilan sosiaalityön yhteistyönä kehitetään vankilasta vapautuvien syrjäytymisen ja rikoskierteen ehkäisevää palveluverkosta. Vankilasta vapautuvien palveluita kootaan yhteen alueelliseksi palveluohjausmalliksi. Palvelutarjonnan kokonaisuus suunnitellaan vapautuvien tarpeiden mukaan, yhdessä palvelutuottajien kanssa. Palvelun tarjoajia voivat olla muun muassa työvoimatoimisto, sosiaalitoimi, asuntotoimi, Kriminaali-huoltolaitos, Joensuun seurakuntayhtymän diakoniatyö sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut. Myös vapautuvien lähiverkosto otetaan huomioon.

Palveluohjaustoiminta käynnistyy jo vankilassa: vapautumassa oleva, elämäntilanteensa korjaamiseen motivoitunut vanki ja vankilan sosiaalityöntekijä aloittavat yhteistyön kolmesta kuuteen kuukautta ennen vapautumista. Talo-uteen, asumiseen työllistymiseen tai koulutukseen ja päihdekuntoutukseen liittyvät asiat kartoitetaan ja aloitetaan tukiverkostojen kokoaminen palvelun-

tarjoajien joukosta. Vapautuvan vangin ja yhteistyöverkoston kesken solmitaan yhteistoimintasopimus, jossa sitoudutaan vapautuvan kokonaiskuntoutukseen. Tarkoituksena on, että jokainen verkoston jäsen on tietoinen vapautuvan elämäntilanteesta ja palvelutarpeesta. Vankilassa oloaikana aloitetaan myös henkilökohtaisen tukihenkilön etsiminen, jolloin tukihenkilö voi osallistua yhteistyöverkoston työskentelyyn alusta alkaen.

Rangaistuksen suorittamisen aikana vangilla on mahdollisuus hakea vankilassa järjestettävillä kursseilla kuten päihdekuntoutuskursseille, Cognitive Skills -kursseille tai työvoimatoimiston järjestämään työnhakuryhmään. Työllistymisen ja koulutuksen lisäksi työnhakuryhmässä käsitellään yleiseen elämänhallintaan liittyviä asioita. Tämä ryhmätoiminta jää pysyväksi käytännöksi vankilaan projektin päättymisen jälkeenkin.

Yhteistyöverkosto vastassa

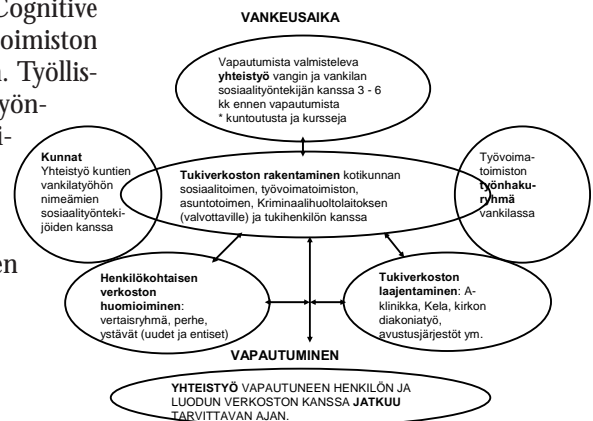
Vankilasta vapautuvaa vastaanottamassa on vankila-aikana luotu yhteistyöverkosto, joista keskeisimmät roolit ovat henkilökohtaisella tukihenkilöllä ja asuin-

kunnan sosiaalitoimella. Sosiaalitoimessa asioiden sujumista helpottaa tehtävään nimetty yhteyshenkilö. Yhteyshenkilö on koettu niin tärkeänä linkkinä, että kaikkia Pohjois-Karjalan kuntia on suositeltu nimeämään sosiaalityöntekijä vankilayhteistyöhön. Alueen 18 kunnasta kolmesatoista on tällä hetkellä vankilayhteistyöhön nimetty sosiaalityöntekijä.

Erja Laatikainen

Lisätieto:

Joensuun seudun EQUAL -hanke, Behmo-projekti, ohjaaja Erja Laatikainen, puh. (013) 220 403, 050 550 8317

Palveluohjausmalli on nähty hyväksi käytännöksi kotiutumisen tukemisessa. Pysyvien muutosten saavuttaminen vaatii kuitenkin motivoituneisuutta ja sitoutumista yhteistyöhön.

KOHTI TYÖLLISTYMISEN UUSIA MUOTOJA

Joensuun seudun EQUAL on kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää aktiivian ja sosiaalisen työllistämisen mallia. Järjestöjen, viranomaisten sekä koulutus- ja tutkimuslaitosten osaamisella ja yhteistoiminnalla luodaan heikossa työmarkkina-asemassa oleville uudenlaisia tukimuotoja syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Joensuun seudun EQUAL-kehittämishanketta hallinnoi Joensuun kaupungin henkilöstöyksikkö ja rahoittaa Euroopan Sosiaalirahasto. Hanke toteutetaan vuosien 2002-2005 aikana. Kumppaneina ovat Joensuun kaupunki, Joensuun seudun työvoimatoimisto, Joensuun yliopisto ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. Kumppanuuksien kautta hankkeen toiminta-alue ulottuu yli hallinnollisten kunta- ja maakuntarajojen ja ylittää jopa valtion rajat. Kansainväliset kumppanit ovat Espanjasta, Irlannista, Luxemburgista ja Ranskasta.

Hanke koostuu viidestä osahankkeesta. Behmo-osahanke toimii vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien ihmisten parissa. Maamuuntaja kehittää ja tukee asuinalue- ja asukastupatoimintaa sekä kansalaisten ja järjestöjen osallisuutta Joensuussa ja Lieksassa. Time out-osahanke on pysäytyshoitoyksikkö elämäntilanteen opetteleville nuorille. Arviointi ja tutkimus -osahanke vastaa hankkeen sisäisestä arvioinnista. Valtamuuntaja-osahanke on Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton toteuttama koko hankkeen koulutus- ja kehittämisen rakenne.

Valtamuuntaja tukee hankkeen kehittämistyötä tarjoamalla toimijoille uutta tietoa tutkimuksista ja muista kehittämishankkeista, koulutusta ja konsulttiosuutta kehittämis- ja projektityöhön sekä yhteisen keskustelualueen keskeisten käsitteiden, toimintatapojen ja yhteistyöverkostojen tarkastelulle. Kun

hanke on edennyt tulosten esille saamiseen ja levittämiseen, tukirakenteessa on keskitytty mallintamiseen ja tuotteistamiseen sekä valtavirtaistamisen keinojen ja suunnitelmien laatimiseen.

Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettava yhteisöaloite EQUALin tavoitteena on löytää uusia keinoja ja ratkaisumalleja syrjäytymisen, syrjinnän ja epätasa-arvon ehkäisemiseksi ja poistamiseksi työmarkkinoilla. Joensuun seudun EQUAL-hanke on yksi maassamme parhaillaan toteutettavista 37:stä EQUAL-hankkeesta.

Leea Paija, kehittämisspäällikkö, Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Lisätietoja: www.jns.fi/equal

Kansainvälisten kumppanuuksien hankkeista ja kootuista hyvistä käytännöistä:

www.aset.net

Suomen EQUAL-hankkeista: www.esr.fi

Nuoruus on rajojen löytämistä, mutta TOISINAAN PYSÄYTYS ON PAIKALLAAN

Time Out – projekti tarjoaa ympärivuorokautista pysäytyshoitoa 13-17 -vuotiaille nuorille, joilla on selvittämättömiä pulmia elämässään.

Pysäytyshoito voi olla tarpeen, jos nuori esimerkiksi kärsii motivaation puutteesta koulussa, rajat ovat hukassa tai kotona tuntuu turvattomalta. Nuori tulee Time Outin asiakkuuteen lastensuojelun sosiaalityöntekijän päätöksellä. Time Out -tiimi tekee läheistä yhteistyötä nuoren lähiverkoston kanssa.

Punainen on seis

Projektissa on toteutettu kolmivaiheista Liikennevalo -palvelumallia ja kehitetty verkostoyhteistyötä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Liikennevalojen vaiheet ovat pysäytys, arkityö ja jälkihuolto. Verkostoyhteistyöllä on rakennettu

Tietoa ja tuloksia
on tarkoitus siirtää
alan ammattilaisten
hyödynnettäväksi

sosiaalisen kuntoutuksen toimintamallia, jota on kohdennettu kaikkein vaikeimpiin sosiaalisen syrjäytymisen ryhmiin.

Pysäytysmallin tavoitteena on puuttua ongelmiin varhaisessa vaiheessa, turvata koulunkäynnin edellytykset ja kehittää työvälineitä puheeksi ottamiseen. Kohderyhmään kuuluvat muun muassa yläkouluikäiset koulupudokkaat ja nuoret, joilla on erityishaasteita koulunkäynnissä. Yhteistyökumppaneita kouluissa ovat opettajat, kuraattorit, terveydenhoitaja ja muu henkilökunta

Ryhmistä tukea

Pysäytysmallissa neljän, viiden nuoren ryhmä on sijoitettu kodin ulkopuolelle viisi viikkoa. Sijoitusjakson tavoitteita ovat nuorten

ryhmytyminen, korvaavan tekemisen löytäminen, perheitoiminta, uusien toimintamallien juurruttaminen sekä orientoituminen nuoren kotiutumiseen. Nuorille mukana oleminen tarkoittaa muun muassa ryhmätyöskentelyä, retkeilyä ja ulkoilua sekä tutustumista kulttuuritapahtumiin. Time Outissa on tehty yhteistyötä Sytyke-projektin päihdehallintamallin ja Rantakylän puutyöpajan kanssa. Vanhemmat voivat sijoitusjakson aikana osallistua vertaistukiryhmään ja Time Outin muuhun toimintaan.

Sijoitusjakson jälkeen on viikon mittainen arviointijakso, jolloin kerätään tuloksia ja palautetta ja dokumentoidaan. Arvioinnin tuloksia voidaan käyttää esimerkiksi työvälineinä, kun pohditaan perheelle tarvittavia tukimuotoja tai yksilöllistä opintosuunnitelmaa nuorelle.

Katse tulevaisuuteen

Projektin kokemuksesta perusteella on voitu todeta, että ryhmän jäsenten liian suuri erilaisuus voi vaikeuttaa pysäytyshoitomallin toteutusta - 13-17-vuotiaiden tarpeet ovat hyvinkin erilaisia. Parhaiten on voitu auttaa yläkouluikäisiä nuoria.

Homogeenisissä ryhmissä on voitu hyödyntää ryhmätoimintoja ja itse ryhmää työvälineenä paremmin tuloksin kuin kovin heterogeenisissä ryhmissä. Vanhempien tueksi on todettu tarvittavan tukiasuntoja ja asumisen tukipalveluja nuorille. Projekti onkin osallisena Joensuun seudun nuorten tuetun asumisen kehittämisessä.

Time Out-projekti päättyy ensi vuoden toukokuussa. Tietoa ja tuloksia on tarkoitus siirtää alan ammattilaisten hyödynnettäväksi, muun muassa Joensuun seudun lastensuojelutyön kehittämisessä ja suunnitteilla olevan nuorten yksikön hyväksi.

EQUAL-hankkeiden tavoitteena on myös rakentaa polkuja työelämään. Time Outissa tämä toteutuu askel kerrallaan; vahvistamalla nuoren mahdollisuuksia opiskella ja ottaa vastuuta sekä selvittämällä mitä yksilöllistä tukea nuori tarvitsee selviytyäkseen työ- ja opiskelutehtävistään.

Katja Pirhonen

*Lisätietoa: Katja Pirhonen, vastaava ohjaaja
Joensuun kaupunki, peruspalveluvirasto/
Time Out, puh. 267 5801, 050 505 3043*

Time Out -projektin tavoitteena

on nuorten parissa tehtävän lastensuojelutyön osaamisen, työmuotojen ja verkostotyön kehittäminen sekä sosiaalisen kuntoutusmallin luominen syrjäytymisuhassa oleville nuorille. Projekti on osa ESR-rahoitteista Joensuun seudun EQUAL-hanketta, jota hallinnoi Joensuun kaupungin henkilöstöyksikkö. Projektin toimintaperiaatteita ovat varhainen puuttuminen, nopea reagointi nuorten ongelmiin, yksilölliset toimintasuunnitelmat sekä strukturoitu päivä- ja viikko-ohjelma.

Syksystä 2002 toukokuuhun 2004 mennessä Time Out -pysäytyksessä on ollut 37 nuorta, 21 tyttöä ja 16 poikaa. Time Out -pysäytyksessä kirjoilla olleiden nuorten jälkihuolto on tämän vuoden puolella tehty kymmenen nuoren kanssa. Projektin kokemusten

perusteella on kehitetty varhaisen väliintulon pysäytysmallia, joka otetaan käyttöön syyskuussa.

Kansainvälinen vaihto kehittämisen tukena

Kansainvälinen yhteistyö on osa Time Out -projektityötä. Yhteistyötä ja vaihtoa on ollut Irlannin, Ranskan ja Luxemburgin kumppanihakkeiden kanssa. Erilaisessa kulttuurissa ja toimintaympäristössä on voitu havaita hämmästyttävän paljon samoja ilmiöitä ja hämmästyttävän erilaisia toimintakäytäntöjä niihin puuttumiseksi. Yhteistyöstä saatuja ideoita, kuten vanhempien vertaistukiryhmää, on voitu soveltaa myös Time Out -projektissa. Keväällä 2004 Time Out -tiimi esitteli nuorten pysäytysmallia Ranskassa seminaarissa, jonka aiheena olivat hyvät käytännöt.

Los Karelianos TYÖLEIRILLÄ ESPANJAN BILBAOSSA

Maamuuntaja-projektin pohjoiskarjalaiset vapaaehtoiset ja työntekijät – Los Karelianos! – tutustuivat Espanjan Bilbaossa paikallisiin järjestöihin, ihmisiin ja kulttuuriin sekä osallistuivat työleirille luonnonpuiston hyväksi.

Kevättalvella 2004 käynnistyi Joensuun seudun Equal-hankkeeseen kuuluvassa Maamuuntaja -projektissa prosessi, joka sai nimekseen Los Karelianos. Los Karelianosten tavoitteeksi muodostui työleirin ja tutustumismatkan tekeminen Espanjaan.

Maamuuntaja-projektin tavoitteena on muun muassa tukea ja kehittää asukastupa- ja asuinalueitoimintaa sekä luoda sektorirajat ylittäviä yhteistyöverkostoja Joensuussa ja Lieksassa. Keskeisinä toimintaperiaatteina projektissa ovat tarvelähtöisyys, verkostotyö sekä ennen kaikkea ihmisten osallisuus. Yksi osa Maamuuntaja-projektia on kansainvälinen toiminta. Matkan tarkoituksena oli toteuttaa projektin tavoitteita, osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia käytännössä myös kansainvälisen työn osalta.

Pohjois-Karjalasta Trianon vuorille

Maamuuntaja-projektissa mukana olevista aktiivisista vapaaehtoisista sekä projektin työntekijöistä koottiin ryhmä, joka alkoi suunnitella työleiriä Espanjan Bilbaoon. Osallisuutta toteutettiin niin leirin suunnittelussa, toteutuksessa kuin arvioinnissakin. Leiriä varten valmistauduttiin pitkin kevättä ja yhteisiä tapaamisia järjestettiin neljä. Tapaamisten aikana ryhmäläiset tutustuivat toisiinsa, suunnittelivat tulevan matkan aikatauluja, ohjelmaa ja yhteisiä pelisääntöjä sekä ottivat selvää kohdemaan kulttuurista ja kielestä.

Varsinainen matka oli viikon mittainen ja toteutettiin huhtikuun puolivälissä. Matkaan kuuluivat työleiri, erilaiset retket sekä tutustumiskäynnit paikallisiin järjestöihin ja projekteihin.

Keskeisen osan matkan ohjelmasta muodostivat työleirille osallistuminen ja tätä kautta paikallisiin ihmisiin sekä kulttuuriin tutustuminen. Neljänä aamupäivänä työskenneltiin Sahats -nimisessä luonnonpuistossa. Toimintaan osallistuttiin paikallisen Agianza -organisaation kautta; organisaatio on yksi puistoprojektin keskeisistä toimijoista. Luonnonpuistoalue on laaja ja käsittää useita eri alueita. Alue, jolla ryhmä teki töitä, sijaitsi lähellä Bilbaon kaupunkia vuoristossa, Trianon alueella. Työtä tehtiin kahdessa pienemmässä ryhmässä yhdessä puistossa työskentelevien nuorten kanssa. Työpäivien ohjelmaan kuului esimerkiksi risujen raivaamista, aidan rakentamista ja seementin valamista.

Matkan aikana osallistuttiin myös erilaisille retkille. Ohjelmaan kuuluivat muun muassa tutustuminen kuuluisaan Guggenheimin museoon ja San Juan de Gaztelugatxean kirkkoon sekä Baskien hallinnolliseen keskuskaupunkiin Vitoriaan. Retkien lisäksi tehtiin myös tutustumiskäyntejä paikallisiin järjestöihin ja projekteihin, mm. katoliseen hyväntekeväisyysjärjestö Caritakseen, jonka toiminta perustuu pitkälti vapaaehtoistyöhön ja jonka tavoitteena on toimia huono-osaisuiden vähentämiseksi.

Osallistuvaa arviointia ja vastavierailuja

Kokonaisuudessaan Los Karelianosten matka oli varsin tapahtumarikas monipuolisine ohjelmineen ja vierai-

lukohteineen. Matkan anti ei kuitenkaan rajoittunut pelkästään matka-aikaan. Matkan jälkeen ryhmäläiset tekivät vielä yhteisen arvioinnin ja muistelivat matkaa valokuvien avulla. Mieleenpainuvimpina kokemuksina ryhmäläiset pitivät monipuolisen matkaohjelman lisäksi mm. paikallisten ihmisten ystävällisyyttä ja vieraanvaraisuutta sekä oman ryhmän hyvää yhteishenkeä. Myös ennen matkaa tapahtuneet kokoontumiset nähtiin tärkeiksi.

Kehitettäviäkin puolia matkasta tosin löytyi. Työorientoituneina ihmisinä moni hieman ihmetteli mm. paikallista työkulttuuria – työleirillä olisi moni ryhmäläisistä halunnut tehdä enemmän töitä! Tehtävää riittää kansainvälisen vaihdon osalta Los Karelianoille mahdollisesti vielä jatkossakin, sillä Espanjasta on jo tehty vastavierailu Joensuuhun ja uusiakin tapaamisia on luvassa.

*Katja Hämäläinen-Puhakka, aluekehittäjä,
Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry,
Maamuuntaja-projekti*

*Lisää ryhmän kokemuksista:
www.kansalaistalo.fi/spain*

● ● ● Työleirin aikana tutustuttiin puistossa työskennelleisiin nuoriin.

● ● ● Tauoilla ehdittiin rapsutella paikallisia eläimiä.

Kolmatta sektoria KOULUTUKSELLA TUTUKSI

Kolmannen sektorin koulutuskokonaisuus-hankeella tehdään tutuksi järjestötoiminnan yhteiskunnallista roolia, toimintatapoja ja kansalaistoiminnan mahdollisuuksia. Kohderyhminä ovat hyvinvointialalla opiskelevat, kuntien sosiaali- ja terveystoimen ammattilaiset ja järjestötyöstä kiinnostuneet ja -työssä toimivat.

Koulutuskokonaisuuden ensimmäistä osuutta ja aineistoja valmistellaan parhaillaan. Ryhmät keskustelevat ja työstävät suunnitelmia pääasiallisesti sähköisesti, ekстранet-työympäristössä. Vuodenvaihteen jälkeen aineistot

julkaistaan internetissä järjestöjen ja koulutusorganisaatioiden käyttöön. Kolmannen sektorin koulutuksia varten kootaan kouluttajarengas asiantuntijoista, jotka ovat osallistuneet aineiston suunnitteluun.

- Nyt luomme perussuunnitelman ja -sisällöt kolmannen sektorin yhteiselle oppimisympäristölle. Ajatuksena on, että tulevaisuudessa koulutuskokonaisuutta laajennetaan ja syvennetään toimimaan monipuolisena perus- ja täydennyskoulutuksena”, visioi hankkeesta vastaava kehittämisspäällikkö *Leea Pajja* Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitosta.

Asiantuntijoiden tietotaidolla

Koulutuskokonaisuuden kehittämiseen osallistuu kolmannen sektorin ja koulutuksen asiantuntijoita yli 20 järjestöstä. Kuntoutussäätiön koulutus- ja viestintäpäällikkö *Matti Tuusa* tuo ryhmään parinkymmenen vuoden kokemuksen kuntoutusalalta. Hän pitää hanketta merkittävänä työkaluna lisäämään ymmärrystä kolmannelta sektorista.

- Hanke lisää myös alan toimijoiden koulutuksellista yhteistyötä ja ehkä sen kautta voidaan luoda uudenlaisia yhteistyösuhteita julkisen sektorin toimijoiden kanssa”, pohtii *Tuusa*, jonka kokemuspääoma on karttunut myös Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa.

- Pyrin vaikuttamaan siihen millainen jäsenitys ja hahmo koulutuskokonaisuudelle luodaan, ja miten kolmas sek-

tori, sen monensuuntaiset ja keskenään usein jännitteisetkin tavoitteet ja toimintamuodot jäsennettäisiin järkeväksi kokonaisuudeksi”, *Tuusa* kuvaa omaa rooliaan kehittämissankkeessa.

Koulutusmateriaalit testiin

Ennen julkistamista koulutusaineistoa testataan ympäri Suomea. Vaasan ammattikorkeakoulun opiskelijat keräävät sosiaaliseen pääomaan ja järjestöihin liittyvää tietoa sanomalehti Pohjalaisen avustuksella. Jyväskylässä uusia koulutusmateriaaleja sovelletaan vapaaehtoistoiminnan ja vertaisryhmien vetäjien peruskoulutukseen. Joensuussa Kansalaistalon opiskelijaharjoitteluympäristöön tavoitellaan joustavuutta erityisesti ohjausta ja arviointia kehittämällä. Oulussa Nuorten Ystävät ry:n tuella laaditaan koulutusmateriaalia palveluja tuottavista järjestöistä ja sitä sovelletaan paikallisten luottamushenkilöiden koulutukseen.

- Toivon, että koulutuskokonaisuuden avulla niin viranomaiset kuin ihan tavalliset kansalaisetkin saisivat tietoa järjestöjen toiminnasta ja hyötyisivät siitä, sanoo *Sanni Niskala*, Nuorten Ystävät ry:n lastenkoti Väliportaan johtaja.

- Itse toivon saavani lisää tietoa muista järjestöistä ja niiden toimintatavoista. Vuorovaikutustilanteissa oppii aina uutta, toteaa ensimmäisestä kertaa sähköistä työympäristöä kokeileva *Niskala*.

Koulutusasiantuntijoita tukee ohjausryhmä, jonka jäsenet edustavat sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, sosiaalialan osaamiskeskuksia, kolmannen sektorin tutkimusta sekä rahoittajaa, sosiaali- ja terveysministeriötä. Koulutusaineiston keskeisinä teemoina ovat kolmas sektori, kansalaistoiminta sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöt.

Mari Saarteinen
Projektisihteeri
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto

Kuva yllä: Järjestökonkari *Sanni Niskala* vetää suunnitteluryhmää, jonka teema on sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminta.

Kuva alla: Syksy aloitettiin työkokouksella, jossa *Tiina Hakajoki* Punaisesta Rististä, *Matti Tuusa* Kuntoutussäätiöstä ja *Pirkko Hakkarainen* Kansalaisareenasta olivat mukana laatimassa loppuvuoden työsuunnitelmaa.

Sosiaaliturvan leikkauksilla ei kyetä

PURKAMAAN KANNUSTINLOUKKUJA

Tuore tutkimus osoittaa, ettei ansiosidonnaisen työttömyysturvan heikennyksellä tai verotuksen keventämisellä kyetä poistamaan kannustinloukkuja eli tilanteita, joissa sosiaaliturvan varassa eläminen on taloudellisesti kannattavampaa kuin työnteko. Ansiotuloveron kevennys on kannustavista keinoista parhaita, mutta kannustinloukkuja sekään ei poista, toteaa tutkija Antti Parpo väitöstutkimuksessaan tulonsiirtojärjestelmän kannustavuudesta.

- Jos (tulonsiirtojärjestelmän) muutoksen tavoitteena on se, että muutos ei lisää köyhyyttä eikä tuloerojen kasvua ja lisäksi kannustaa, on tuloverotuksen kevennys paras tapa, Parpo tarkentaa.
- Mutta erityisen hyvä ei ole sekään.

Muut kannustinloukkujen purkamiseksi suunnitellut keinot, kuten ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan pienentäminen tai sen saatavuuden ehtojen kiristäminen, pienten ansiotulojen huomiotta jättäminen etuuksia myönnettäessä tai sosiaaliturvan tuloharkinnan lieventäminen eivät Parpon tutkimuksen mukaan riitä lisäämään tulonsiirtojen kannustavuutta.

Perin hankalana etuutena kannustinloukkunäkökulmasta Parpo pitää asumistukea, jonka muutoksia tavallisen ihmisen on vaikea ennakoida. Vähäin-

- Asumistuki on
- perin hankala etuus

kin pysyvä tulojen muutos on vaikuttanut asumistukeen ja vaikeuttanut käytettävissä olevan rahamäärän ennakoimista. Parpo uskoo, että pieni ns. vapaan tulon määrä, jota ei oteta huomioon etuutta määriteltäessä, vaikuttaisi kannustavuuteen.

- Jo 100 euroa kuussa vapaata tuloa olisi ”jalka oven väliin”, pieni sisääntulo työmarkkinoille”, Parpo toteaa.

Tasa-arvon ja tehokkuuden ristipaineissa

Kannustavuuden idea tulonsiirtojärjestelmässä on sinänsä ongelmallinen, että ajatusmallin mukaan sosiaaliturvan pitäisi sekä tasata tulojakoja että edistää

taloudellista tehokkuutta. Vaatimusten ristipaineissa kamppailevan sosiaaliturvajärjestelmän kannustinloukkujen sitkeyteen on monta syytä: tulonsiirtojärjestelmän monimutkaisuus ja etuuksien yhteensovittamisen vaikeudet Parpon kä-

sityksen mukaan päällimmäisinä. Lisäksi kannustavuuden mahdollisuudet ovat rajalliset, jos työssä käymällä ei elantoa kykene tienämään.

- Kannustinloukku syntyy esimerkiksi siten, että kun työttömyysturva ja asumistuki eivät riitä elämiseen, haetaan lisäksi toimeentulotukea, Parpo sanoo.

Viimesijaiseksi tukimuodoksi tarkoitettua toimeentulotuen myöntämiseen ja määrään vaikuttavat muut tulot ja tulonsiirrot. Tämänhetkisessä järjestelmässä

- Saantioikeudessa tapahtuneet muutokset työttömyysturvassa ovat suurempia kuin tasomuutokset ja sama pätee myös toimeentulotukeen, Antti Parpo totesi. Taustalla väitöslahjaksi saadut rautaiset kannukset.

työttömyysturvan korottaminen itse asiassa poistaisi kannustinloukkuja ainakin toimeentuloturvan saajien keskuudessa.

- Kannustinloukut ovat kustannus siitä, että meillä köyhien määrä on vähäinen. Tosiasia on, että loukuista ei päästä eroon, Parpo väittää.

Työttömyysloukussa eli tilanteessa, jossa työn vastaanottaminen ei ole taloudellisesti kannattavaa, arvioidaan elävän noin 12 000:sta 46 000:een työtöntä. Työttömyysloukku on Parpon mielestä huomattavasti suurempi yhteiskunnallinen ongelma kuin tuloloukku, joka tekee työtulojen lisäämisen kannattamattomaksi. Työttömyysloukut näyttävät lisäksi kohdentuvan sellaisiin ryhmiin, joiden hyvinvointi eri tutkimuksissa on osoittautunut haavoittuvimmaksi: pienituloiset, yksinhuoltajat ja nuoret kotitaloudet.

Painotukset arvovalintoja

Kannustinloukut eivät ole uusi ilmiö. Jo 1930-luvulla käytiin keskustelua köyhäinavun kannustamattomuudesta ja hyväksikäytön mahdollisuuksista. Tämänhetkisen keskustelun painopiste

- Kannustinloukku
- syntyy esimerkiksi
- siten, että kun
- työttömyysturva ja
- asumistuki eivät
- riitä elämiseen,
- haetaan lisäksi
- toimeentulotukea

näyttää siirtyneen kannustavuudesta sosiaaliturvan vastikkeellisuuteen. Vieläkö kannustinloukut ovat ongelma?

- Varmasti kannustinloukuilla on vaikutusta (työttömyyteen), mutta asia ei ole itsestäänselvyys eivätkä loukut välttämättä niin iso ongelma kuin joskus annetaan ymmärtää. 1980-luvulla järjestelmä oli kuitenkin sama kuin nykyään, mutta työttömyyttä ei ollut läheskään yhtä paljon, Parpo muistuttaa.

Ne tulkinat, jotka kannustinlou-

kuista kulloinkin tehdään, ovat Parpon mielestä usein arvovalintoja.

Tutkimustieto kannustinloukuista on tähän saakka painottunut paljolti taloustieteiden pariin ja laadullisilla menetelmillä tutkimuksia on tehty vain vähän. Seuraavana tutkimuskohteenaan Parpolla onkin työttömien oma käsitys siitä, miten kannustinloukut heidän työllistymiseensä vaikuttavat.

Johanna Koskinen

Antti Parpo: Kannustavuutta tulonsiirtojärjestelmään. Tulonsiirtojärjestelmän muutokset, kannustinloukut ja tulonjako. Stakes. Tutkimuksia 140. Helsinki 2004

Parpo tarkastelee tutkimuksessaan miten tulonsiirtojärjestelmä suoriutuu sille esitetystä, osin ristiriitaisista taloudellisen tasa-arvon ja tehokkuuden tavoitteista. Arvioitavana ovat nykyisellä tulonsiirtojärjestelmällä saavutettu tulonjako ja tulonsiirtojärjestelmän kannustavuusvaikutukset. Parpo sovelsi tutkimuksessaan sosiaaliturvan ja verotuksen mikrosimulointimallia ja pyrki arvioimaan mitä vaikutuksia kannustavuuden lisäämiseen tähtäävillä tulonsiirtojärjestelmän muutoksilla on käytännössä.

Pieni kannustinloukusanasto

Työttömyysloukku: tilanne, jossa sosiaaliturvaetuksista saatava käteen jäävä tulo on niin suuri suhteessa työstä saataviin nettoansiotuloihin, että se ei kannusta henkilöä vastaanottamaan tai etsimään työtä.

Tuloloukku: tulonsiirtojen aiheuttama kannustinongelmat, jotka eivät niinkään liity sosiaaliturvan tasoon suhteessa työtuloihin vaan sosiaaliturvan ja verotuksen määräytymisehtoihin ja ongelmalliseen yhteensovitukseen työtulojen kanssa.

(Kannustinloukkutyöryhmä 1996)

Lisäksi kannustinloukkujen muodostumiseen liittyvät myös ns. epävarmuustekijät, joihin kuuluvat tulonsiirtojärjestelmän monimutkaisuus sekä esimerkiksi kotitalouksien taloudellisen tilanteen huomioimisen viiveet ja takaisinperintä, jos tukea on jonkin aikaa maksettu liikaa. Tämä vaikeuttaa käytettävissä olevien tulojen ennakointia ja taloudellisiin velvoitteisiin varautumista.

Asumistuen muutosrajaa nostetaan ENSIVUODEN ALUSSA

Asumistuen kuukausitulon muutosraja nostetaan nykyisestä 160 eurosta 300 euroon. Kun nykyisin jo 160 euron tulomuutokset aiheuttavat välitarkistuksen asumistukeen, voi tuensaaja ensi vuoden alusta tienata 300 euroa enemmän kuin asumistuen myöntämishetkellä ilman, että asumistukeen tehdään tarkistuksia. Lakimuutoksen perusteluissa todettiin, että varsinkin ruokakunnissa, joissa on useita jäseniä, jo sosiaalietuuksien indeksi- ja tasakorotukset yhteenlaskettuina saattavat aiheuttaa asumistuen alentamisen eli ylittävät nykyisen tulomuutosrajan. Perusteluissa mainittiin myös, että 160 euron raja on hallinnollisesti raskas ja aiheuttanut runsaasti liikamaksuja ja takaisinperintöjä.

Muutoksen perusteluissa vedottiin myös kannustavuuteen: rajan nostaminen kannustaisi asumistuen saajia vastaanottamaan lisätöitä.

Lakimuutos lisäksi yhdenmukais-taisi yleisen asumistuen ja muiden asumistukijärjestelmien, kuten eläkkeensaajan asumistuen ja so-tilasavustuksen asumisavustuksen menettelyjä.

Kokonaisuutena asumitukimuutoksella ei olisi vaikutuksia asumistukimenoihin.

Laki asumistuen muutoksesta tulee voimaan ensi vuoden alussa. Lue lisää esimerkiksi valtion säädöstietopankista: www.finlex.fi - hallituksen esitykset - 88/2004

Vankilakierteen katkaisemisen taustalla tarvitaan INHIMILLISEN ELÄMÄN TURVAAVAT PERUSPALVELUT

Keskeinen julkishallinnon lähestymistapa vankilasta vapautuvien uusintarikollisuuden vähentämiseksi on laaja-alainen paikallistason yhteistyö, joka yhdistyy yksilökohtaiseen auttamisfilosofiaan. Tavoitteena on rakentaa silta vankilan ja kunnan palvelutarjonnan välille, mikä tarkoittaa kohdennettavia ja saumattomia yksilökohtaisesti räätälöityjä palvelupolkuja, palveluohjauksen periaatteella. Koska asiakkaat ovat tyypillisesti moniongelmaisia, palveluihin kuuluu esimerkiksi huumehoitoa, auttamista asunnon saamisessa ja toimeentulokysymyksissä, sosiaalisen elämän hallinnassa ja niin edelleen.

Julkishallinnon korostama kumppanuusajattelu tiivistyy neljään, osittain päällekkäiseen lähtökohtaan. Yksi on pragmaattinen. Kohderyhmän moniongelmaisuuksien takia yhden auttavan tahon toimet eivät riitä. Tarvitaan sellaista vapautumisen suunnittelua ja toteutusta, missä huomioidaan vangin erityistilanne, jotta auttamisen eri elementit saadaan toimimaan keskenään. Toinen lähtökohta on täydentävä. Elokuussa 2001 Kriminaalihuoltoyhdistys muutettiin valtiolliseksi Kriminaalihuoltolaitokseksi. Jo tätä aiemmissa kriminaalihuollon uudistuksissa vapautuvien vankien yleisen jälkihuollon oli tarkoitus siirtyä kuntien vastuulle. Laman aikaan kunnilla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta vastata syntyneisiin huollon aukkoihin. Palvelujen tarjontaa vankilasta vapautuville ovatkin määränneet kuntien talous ja kuntatoimijoiden asenteet. Uusimman Sosiaalibarometrin ja vankien parissa toimivien ammattilaisten mukaan tilanne ei ole korjaantunut.

Kolmas lähtökohta on managerialistinen. Valtion toimintaperiaatteita ja vastuurakenteita on radikaalisti muutettu: uusi julkishallinto painottaa hajauttamista, ulkoistamista, kilpailuttamista, kokeiluluontoisia projekteja, kehittämisrahoitusta, paikallista aloitteellisuutta ja kansalaisyhteiskunnan vastuuttamista yhteisten asioiden hoitoon. Vaihtoehtona jäykälle byrokralle managerialistisen toimintapolitiikan katsotaan tehosta-

Vapautuvat vangit ovat palvelujärjestelmän äänettäviä haastajia, toteaa erikoistutkija Kati Rantala.

Rantala on kesäkuussa valmistuneessa tutkimuksessaan tarkastellut vankilasta vapautuvien rikoskierteen katkaisemiseksi valittua toimintapolitiikkaa ja sen edellytyksiä. Ideaalina on yhteiskunnallinen yhteistyö vankilakierteen katkaisemiseksi, mutta työlle asetetut tavoitteet ovat monesti epärealistisia, Rantala summaa.

van hallintoa joustavuudessaan. Niinpä kumppanuusajattelua voi tarkastella myös uusliberalistisen toimintapolitiikan lanseeraamisen ja perinteisen hyvinvointivaltiomallin alasajon legitimoitina. Tämän myös toivotaan neutraloivan yhteiskunnallisia konflikteja. Toimintapolitiikkaa kuitenkin sovelletaan asioissa, joista asiantuntijoiden ja kansalaisten kesken on jyrkkiä mielipide-eroja.

Pallona nilkassa
- mutta kenen jalassa?

Nykyinen toimintapolitiikka, jossa vapautuville vangeille pyritään yhteistyössä rakentamaan saumattomia palveluketjuja, on idealistisuudessaan monin tavoin epärealistinen. Julkilausuttuna tavoitteena on vapautuvan vangin integroiminen takaisin yhteiskuntaan, jotta hänestä tulisi ansiotyötä tekevä veronmaksaja. Merkittävä osa vankilakierteessä olevista ei kuitenkaan ole työmarkkinakelpoisia, eivätkä he ole olleet "yhteiskuntaan integroituneita" alunperinkään. Heillä on vähän tai ei ollenkaan työkokemusta tai koulutusta. He ovat usein sairaita ja velkaantuneita. Rakennetyöttömyys ei helpota tilannetta.

Vankimäärät ovat huomattavasti kasvaneet Suomessa 1990-luvun lopulta

lähtien ja muissa länsimaissa jo vuosikymmenien ajan, vaikka rikollisuus ei ole vastaavasti lisääntynyt. Tilanteeseen yritetään vastata muun muassa kuntouttavan toiminnan tehostamisella vankiloissa. Vankiloiden ylikuormittuneisuus kuitenkin estää laajamittaisen kuntouttavan toiminnan toteuttamisen. Kuntoutus vankiloissa on monissa kansainvälisissä tutkimuksissa todettu vaikuttavuudeltaan korkeintaan vaatimattomaksi. Lisäksi monet asiantuntijatutkijat katsovat, että yksilön vastuuta ja mahdollisuuksia korostava kuntoutus on vankilassa kyseenalaista ylipäänsä. Kuntoutus osaltaan legitimoit vankimäärän kasvattamista työhön kykenemättömillä sairailta ja köyhillä, ja vankien huono-osaisuus näyttäytyy tämän ajattelutavan mukaan ensisijaisesti yksilön eikä yhteiskunnan rakenneongelmana. Kuntouttava toiminta on aina rahan hukkaan heittämistä, jos kuntoutukselle ei ole jatkoa vapaudessa eikä vapautuvalla asuntoa tai kohtuullista toimeentuloa. Kuntoutus vankiloissa ei myöskään kohdistu kaikkein huono-osaisimpiin, sillä heidän tuomionsa ovat siihen liian lyhyitä.

Meneillään on valtakunnallinen hanke "Yhteistyössä rikoksettomaan elämään" (YRE), jossa paikallistason toimijoita kannustetaan verkostoitumalla luomaan palvelujatkumojä vankilasta vapautuville. Paikallistason verkostotyö vakavien sosiaalisten ongelmien ratkaisutapana kuitenkin pikemmin tukee rakenteissa olevia ongelmia kuin ratkoo niitä: suurimmat ongelmat eivät ole paikallistason verkostojen ratkaistavissa. Ongelmat ovat ensisijassa rakenteellisia ja poliittisia, mutta toimintavaltuuksien ja resurssien puuttuessa niihin etsitään ratkaisuja tiedonvälityksen tehostamisesta, projektityöstä sekä toimijoiden osaamisesta, tahdosta, motivoituneisuudesta ja sitoutuneisuudesta yhteistyöhön. Verkostoituminen itseisarvoisena työmenetelmänä asettaa myös kohtuuttomia paineita julkisen sektorin toimijoille. Harvalla toimijalla verkostoituminen on rakenteistettu osaksi toimintaa.

Tilannetta hankaloittaa entisestään

se, että vankilasta vapautuviin ei suhtauduta myönteisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa. Vankilakierteessä olevat ovat poliittisesti hankalia, koska heidän moniongelmaisuuksensa hoitaminen on paitsi kallista myös oire muista hankalista ongelmista, kuten laitostaustaisuudesta, rikosseuraamuksista, yhteiskunnan kovista asenteista ja syrjäytymiskehityksestä. Kuntapolitiikassa tämänkaltaiseen oirehtimiseen vaikuttaminen on vaikeaa, sillä ongelma ei ole yhden hallinnonalan ratkaistavissa. Siksi on ymmärrettävää, että yksi hallinnon sektori ei mielellään halua vankilasta vapautuvia ikään kuin yksin omaksi taakakseen. Toisaalta retorinen yhteistyö ei velvoita ketään, joten siitä ei ole tilanteessa apua.

Jono ei vedä

Vankilasta vapautuville on ylipäättään tarjolla hyvin vähän perus- ja erityispalveluja. Niinpä tavoite rakentaa saumattomia palveluketjuja on hyödytön, jos tarkoituksenmukaisia palveluja ei ole riittävästi tarjolla.

Yksilöllinen palveluohjaus korostuu ohjelmapolitiikassa, mutta se ei ole pelastus itsessään. Erään tutkimuksen mukaan vankilasta vapautuvat asiakkaat kokevat räätälöidyn palvelun kyllä pääosin hyväksi, mutta silti he eivät juurikaan palaudu normaalipalvelujen asiakkaiksi. Eräs ongelma onkin se, että vankilakierteessä olevien palveluja on käytännössä vaikea räätälöidä niin, että esimerkiksi asunnon ja huumehoidon saaminen ajoittuisivat juuri oikein toisiinsa nähden. Yksilöllinen palveluohjaus ei sinällään myöskään tee peruspalveluntarjoajista yhtään vastaanottavaisempia.

Yhtenä ratkaisumahdollisuutena on palvelukokonaisuus, jossa saman katon alla saa tukea moniin ongelmiin: motiivointia kuntoutukseen, tukea asumiseen, vertaistukea, päihdehoitoa ja mielekäästä tekemistä. Tällaista toimintaa tarjoaa kolmas sektori ja sen maksavina tahoina on joko valtio tai kunta. Toiminnan kehittämistä ja laajentamista hankaloihtaa kuitenkin rahoituksen lyhytjänteisyys ja epävarmuus. Toisaalta tämä on sikäli ”helppo” ratkaisu, että toiminta tarvitsee tueksi ainoastaan rahaa ja pysyvän asiakassuhteen julkisesta hallinnosta. Koko ongelmanvyyhtiin tälläkään ei

- Lontoossa kesäkuussa järjestetyssä vankilatutkimuksen konferenssissa kävi ilmi, että vankilatutkijat jakavat samat huolet Suomessa ja kansainvälisesti. Suomi oli pitkään kansainvälisessä kriminaalipoliittisessa keskustelussa ihailtu mallimaa, sillä vankimäärät vähenivät 1990-luvulle asti. Tavoitteeseen ei kuitenkaan päästä enää pelkillä kriminaalipoliittisilla toimenpiteillä, Kati Rantala toteaa.

vastata; ihmisten tarpeet ovat yksilöllisiä. Lisäksi seuranta ja sitä kautta tuloksellisuuden varmistaminen ovat käytännössä vaikeita järjestää, sillä kolmannen sektorin toimijoilla ei ole pääsyä seurannan mahdollistaviin tietojärjestelmiin. Riskinä on myös, että vankilasta vapautuvien jääminen pelkästään erikoisauttamisen kohteeksi ja erityispalvelujen varaan lisää syrjäytymisuhkaa entisestään.

Kokonaisvaltaiselle avulle on huutava tarve. Ja auttamatta jättäminen tulee kallemmaksi kuin auttaminen.

Köyhät ja sairaat vankilaan?

Yleisin syy vankilakierteeseen on huonon osaisuuteen liittyvä pikkurikollisuus tai maksamattomat sakot. Nämä ihmiset jäävät helposti tuen ulkopuolelle jo siksi, että sektoroituneessa yhteiskunnassa sosiaali- ja terveystoimi ja kriminaalipoliittinen keskustelu ovat liian eriytyneitä toisistaan.

Vankilatutkimukseen erikoistuneet näkevät vankimäärän kasvulla välittömän yhteyden uusliberalistiseen talouspolitiikkaan, joka on kääntänyt hyvinvointivaltion kiinnostuksen köyhydestä ja sairaudesta työttömyyteen ja ihmisten itsestävyyden lisäämiseen (from welfare to workfare). Ääritulkinnan mukaan

taloudellisen kilpailukyvyn turvaamiseen tähtäävässä yhteiskunnassa ”hyödyttömimmät” toimivat yhteiskuntarauhan retorisisina turvaajina ollessaan vankilassa. Tosiasiassa vankila pikemminkin pahentaa tilannetta, joten kaduille vapautuu yhä enemmän rikollisuuteen taipuvia, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiviä ihmisiä – ainakin siksi aikaa, kunnes vankilan ovet taas aukeavat. Kierteen katkaisee pitempi tuomio tai kuolema esimerkiksi henkirikoksen uhrina.

Kriminaalipoliittisessa keskustelussa on hyvä ymmärtää ero sen välillä, että halutaanko muodikkaasti vähentää yksilökohtaista uusintarikollisuutta vai rikollisuutta ylipäänsä. Uusintarikollisuuden vähentäminen on yksi niistä monista kansainvälisistä trendeistä, joita Suomi omaksuu ymmärtämättä välttämättä kailta osin suuntauksen taustoja.

Tämä on tärkeä kysymys myös sosiaali- ja terveystoimen edustajille siksi, että uusintarikollisuuden vähentäminen tarkoittaa käytännössä palvelujen kohdentamista verrattain harvoihin ihmisiin ja tuloksellisuus on pitkällä tähtäimellä usein vaatimatonta. Vankilakuntoutukseen kohdistuva kritiikki ei tietenkään tarkoita sitä, etteikö vankien toimiva perusterveydenhuolto ja vankilaan sijoittumisesta aiheutuvien haittojen mini-

mointi olisi tärkeitä. Ne nimenomaan ovat tärkeitä varsinkin, kun kuntoutus kohdistuu harvoin eikä kohtaa huonokuntoisimpia. Toinen vaihtoehto olisikin yksinkertaisesti huolehtia siitä, että kaikki Suomen kansalaiset saisivat inhimillisen elämän turvaavat palvelut tavalla tai toisella – mieluiten kuitenkin vankilan ulkopuolella kuin vasta vankilassa. Tämä vähentäisi toistuvaa pikkurikollisuutta ja sen myötä myös vankilakierteitä, mikä myös toisi merkittävää kokonaissästöä.

*Kati Rantala, erikoistutkija
Poliisiammattikorkeakoulu*

Kati Rantala: Vankilasta vapautuvat huumeiden käyttäjät. Uusintarikollisuuden vähentäminen yksilökohtaisella työotteella ja verkostoituen -tutkimuksessa tarkastellaan vallitsevaa toimintapolitiikkaa ja sen toteutumisen edellytyksiä vankilasta vapautuvien rikoskierteen katkaisemiseksi. Tutkimuksen toimintaympäristönä on Tampereen seutu, mutta tutkimus ilmentää samalla paikallistasoa korostavan valtiollisen toimintapolitiikan onnistumisen edellytyksiä ja haasteita.

Aineistona on käytetty mm. poliittisia ohjelmia, julkisia asiakirjoja sekä haastatteluja seuraavilta tahoilta: vankila, kunnan sosiaali- ja terveystoimi, kolmannen sektorin huumetyö ja kokonaisvaltaisempi kuntoutus, diakoniatyö ja poliisi. Kaikki haastattelut ovat vankilakierteessä olevien parissa työskentelevät ammattilaisia. Tutkimus luettavissa internetissä: www.poliisi.fi/pakk - tutkimus - tutkimusalueet - huumausainerikollisuus - Rantala, Kati (2004) Vankilasta vapautuvat huumeiden käyttäjät. Uusintarikollisuuden vähentäminen yksilökohtaisella työotteella ja verkostoituen. Tampereen Huumeilotin 4. raportti 2004. Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystoimen tutkimuksia 3/2004.

Muut lähteet:

Prisons 2004: Prisons and Penal Policy: International Perspectives. Vankilatutkimuksen konferenssi, Lontoo 23.-25.6.2004.

Katso myös: www.rikosseuraamus.fi
- ajankohtaista - hankkeet - YRE
- Yhteistyössä rikoksettomään elämään

Keskustelu hyvinvointipalvelujen turvaamisesta

EI PYSÄHDY PERUSSOPIMUKSEEN

Jäsenvaltiot pääsivät sopimukseen Euroopan unionin perussopimuksesta kestäkuussa. Sopimuksen mahdollinen voimaantulo vie vielä aikaa: sopimus täytyy hyväksyä kaikissa jäsenmaissa. Tämän hetken tietojen mukaan yhdeksän jäsenmaata kuulee sitä ennen kansalaistensa näkemyksiä kansanäänestyksessä.

Perussopimuksen lisäksi unionissa on meneillään ainakin kaksi prosessia, jotka suorasti tai epäsuorasti kohdistuvat myös palveluihin. Palveludirektiivi on valmis teillä ja sitä käsitellään myös jäsenmaissa. Yleishyödyllisten palveluiden parissa tehdään myös työtä; komissio julkaisi viime vuonna vihreän kirjan ja nyt keväällä valkoisen kirjan yleishyödyllisistä palveluista.

Hyvinvointipalvelujen suoja vaatii valppautta

Monet eri järjestöt esittivät viime syksyn ja kevään aikana huolensa siitä, että kauppapoliittisissa linjauksissa unionille avataan toimivaltaa myös sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden alueella. Suomen kannanmäärittelyissä nämä huolet otettiin huomioon. Kuitenkaan ei voitu tuudittautua siihen, että neuvotteluissa palvelut jätettäisiin rauhaan; Suomen kanssa samaa huolta ei tuntenut kuin muutama muu jäsenmaa.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Kunta-alan ammattijärjestö KTV, Opettajien ammattijärjestö OAJ ja Demokratiafoorumi – Vasudhaiva Kutumbakam tekivät koko kevättalven yhdessä vaikuttamistyötä sen varmistamiseksi, että Suomen hallituksen linjaukset säilyisivät loppuun asti. Järjestimme tapaamisia muun muassa eduskuntaryhmien edustajien, pääministerin ja ulkoministerin kanssa ja vetosimme siihen, että EU:n perustuslaissa tulee varmistaa jäsenvaltioiden mahdollisuus edelleen kansallisesti päättää hyvinvointipalveluistaan. Vaatimus oli, että hyvinvointipoliittikka ei saa alistaa kauppapoliittiselle päätöksenteolle eikä sisämarkkinalainsäädännölle. Pidimme myös välttämättömänä, että Suomi ei tyydy julkilausumaan,

vaan varmistaa kansallisen päätösvallan säilymisen juridisesti sitovalla tavalla.

Huoli ja vaatimukset kohdistuivat ennen kaikkea perustuslakiluonnoksen artiklojen III-6 (sisämarkkinat ja yleishyödylliset palvelut) ja III-217-4 (unionin yksinomainen toimivalta kauppapolitiikan alueella) muuttamiseen siten, että sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelut rajataan ulkopuolelle. Konventin ehdotuksen perustuslaiksi arvioitiin muuttavan oleellisesti palvelujen järjestämisen nykytilannetta. Organisoimme myös omien eurooppalaisten verkostojemme kautta vaikuttamistoimia muiden maiden hallitusten suuntaan, jotta Suomi saisi tavoitteilleen tukea.

Voimme olla iloisia siitä, että Suomen hallituksen linjaukset pitivät. Merkittävää on myös se, että neuvottelujen loppuvaiheissa Suomi sai riittävästi tukea useiden muiden maiden hallituksilta. Perussopimusehdotuksessa unionin yhteistä kauppapoliittikkaa sääntelevän artiklan III-217 lähtökohta on, että kauppapoliittikka koskeva päätöksenteko tehdään määräenemmistöllä. Merkittävä muutos neuvottelujen viime vaiheessa tuli kyseisen artiklan kohtaan 4, jossa todetaan, että mikäli jokin jäsenvaltio arvioi kauppapoliittisten sopimusten vaarantavan sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluidensa järjestämisen, jäsenvaltio voi vaatia asian päättämisessä yksimielisyyttä.

Muotoilu kuitenkin edellyttää komission aloitteiden ja kauppapoliittisten sopimusten valmistelun erittäin huolellista ja tarkkaa seurantaa. Vain valppaudella voimme turvata sen, että sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden kannalta oleellisia asioita ei "livahda" unionin käsittelyssä eteenpäin. Erityisiä haasteita asiaan tuo se, että kansallisessa valmistelussa keskeisessä roolissa on kauppa- ja teollisuusministeriö. Sen intressi on kauppapoliittinen, ei hyvinvointipoliittinen. Kauppa- ja teollisuusministeriöllä ei myöskään ole riittävää asiantuntemusta sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelujen kysymyksissä. Käytännössä tämä vaatii erittäin paljon sosiaali- ja terveystoimintamietintä, opetusministeriöltä sekä näiden

kolmen ministeriön yhteistyöltä. Toivoa sopii, että keskustelu on tasavertaisten keskustelua, eivätkä kauppapoliittiset lähtökohdat jyrää mennessä tullen muiden näkökohtien yli.

Uutta toimivaltaa avautuu yleishyödyllisissä palveluissa

Uutta toimivaltaa unionille sen sijaan avautuu artiklassa III-6, joka koskee sisämarkkinoita ja yleishyödyllisiä palveluita. Tätä kohtaa ei ehdotuksessa muutettu järjestöjen vaatimuksesta huolimatta. Nyt käynnissä olevassa yleishyödyllisiin palveluihin liittyvässä valmistelutyössä komissio ottaa selvästikin aikalisän ja odottaa tämän uuden toimivallan avautumista.

Viime vuonna julkaistu vihreä kirja yleishyödyllisistä palveluista oli käsitteistöltään erittäin epäselvä ja monitulkintainen.

Yleishyödyllisten palvelujen määritelmä ei ole selkiytynyt. Komissio onkin ottanut aikalisän.

Yleishyödyllisistä palveluista ei ole yhteistä eurooppalaista ymmärrystä ja tulkintaa. Vihreä kirja ei myöskään tunnistanut sosiaali- ja terveyspalveluiden erityisyyttä.

Saamansa palautteen pohjalta komissio julkaisi viime toukokuussa aiheesta valkoisen kirjan.

Valkoissa kirjassa yleishyödyllisistä palveluista nostetaan esille vihreän kirjan herättämä hyvin ristiriitainen vastaanotto. Yksimielisyys vallitsi lähinnä siitä, että yhteistä näkemystä yleishyödyllisistä palveluista ei ole olemassa. Toisaalta pidettiin tärkeänä, että unionin toimivaltaa ei laajennettaisi tällä alueella. Tässä asiakirjassa myös tunnustetaan ja tunnustetaan sosiaali- ja terveyspalveluiden erityisyys ja henkilökohtainen luonne.

Valkoisen kirjan viesti on, että sääntelyssä ei ole syytä edetä ja että komissio odottaa uuden perussopimuksen voimaantumista. Vuosille 2004 ja 2005 siinä on määritelty useita eri toimenpiteitä. Komissio antaa tänä vuonna ensimmäisen omiin arviointimenetelmiinsä perustuvan horisontaalisen arviointikertomuksensa. Lisäksi se käynnistää arvioinnin yleishyödyllisten palveluiden tilanteesta ja antaa siitä raportin 2005 loppuun mennessä. Jäsenvaltioille asetetaan haaste modernisoida yleishyödyllisiä palveluitaan varmistaakseen, että kaikilla kansalaisilla on käytettävissään laaduk-

kaita palveluita. Ensi vuoden heinäkuun loppuun mennessä myös selkiytetään yhteisön puitteet valtioneuvostolle, jota suoritetaan korvauksena julkisen palvelun velvoitteesta.

Tavoitteena on myös, että komissio antaa ensi vuoden aikana tiedonannon yleishyödyllisistä sosiaali- ja terveyspalveluista. Tämä merkitsee erittäin isoa haastetta: miten määritellään yleishyödylliset palvelut ja mitä se merkitsee sosiaali- ja terveyspalveluiden kannalta.

Valmistelutyö siis jatkuu, mutta mahdolliseen direktiivivaiheeseen etene- miseen on vielä aikaa. Valmistelutyön vaiheiden aktiivinen seuraaminen on tässäkin asiassa välttämätöntä.

Palveluiden liikkuvuus vs. käyttäjien turva?

Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston ehdotus direktiiviksi palveluista sisämarkkinoilla on parhaillaan lausuntokierroksella. Palveludirektiivin peruslähtökohta on turvata palveluiden kauppa ja vapaa liikkuvuus sekä poistaa siltä esteet. Direktiiviehdotus on ongelmallinen, sillä siinä käytetään käsitteitä, joita ei ole täsmällisesti määritelty. Tältä osin direktiiviehdotus on samalla tavalla epäselvä ja monenlaisille tulkinnoille mahdollisuuksia antava kuin vihreä kirja yleishyödyllisistä palveluista. On välttämätöntä, että Suomen virallisissa kannanotoissa vaaditaan palveludirektiivissä käytettyjen käsitteiden yksiselitteistä määrittelyä. Muussa tapauksessa tuomioistuimelle jää päätösvalta direktiivin tulkinnasta ja määrittelyistä, mikä ei ole toivottavaa.

Keskusliitto on keväällä antamassaan lausunnossa pitänyt välttämättömänä, että sosiaali- ja terveyspalvelut rajataan palveludirektiivin ulkopuolelle. Tässä rajauksessa on otettava huomioon pohjoismaisen hyvinvointimallimme periaatteet ja perustuslain tarjoama suoja kansalaisten riittäville sosiaali- ja terveyspalveluille. Palveluiden avaaminen yksityisen sektorin kansainväliselle kilpailulle ei saa päästä peruuttamattomalla tavalla muokkaamaan hyvinvointiyhteiskuntamme perusteita ja rakenteita. On varmistettava, että sosiaali- ja terveyspalveluja, niiden tuottamistavasta riippumatta, ei alisteta kaupalle ja vapaalle kilpailulle. Suomalaisen hyvinvointimallin peruslähtökohdat ja toimintaperiaatteet vaarantuvat, mikäli sosiaali- ja terveyspalvelut rinnastetaan muuhun markki-

naperusteiseen palvelutoimintaan.

Palveludirektiiviehdotus ei tunnista riittävästi sosiaali- ja terveyspalveluiden erityisyyttä. Siihen sisältyvä alkuperämaaperiaate rajan yli tuotetuissa palveluissa ei sovellu lainkaan näihin palveluihin. Lainsäädäntömme mukaan yksityisten palveluntuottajien tulee ilmoittaa omasta toiminnastaan tai saada toimintaansa lupa ja täyttää vaatimukset henkilöstön pätevydestä, henkilöstömitoituksista ja palveluiden laadusta. Direktiiviehdotuksen mukaan toisesta jäsenmaasta käsin palveluja tarjoavalta yritykseltä ei voi vaatia ilmoitusmenetelyä, luvan hankkimista ja rekisteröitymistä. Tämä veisi mahdollisuuden etukäteisvalvonnalta, mikä sosiaali- ja terveyspalveluiden alueella kuitenkin on välttämätöntä: palveluiden käyttäjillä ei itsellään useinkaan ole resursseja oikeuksiaan valvoa. On myös epärealistista olettaa, että esimerkiksi suomalaiset sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjät pystyisivät ristiriitaisissa valvomaan oikeuksiaan toisessa massa toimivaa yritystä vastaan vieraalla kielellä. Palveluiden laatukselliset on välttämätöntä määrittellä kansallisella tasolla. Alkuperämaaperiaate vaarantaa palveluiden käyttäjien oikeusturvaa myös sikäli, että nykyiset valituskanavat eivät enää toimisi. Periaate voisi myös suosia ulkomaisia yrityksiä, koska ne vapautuisivat noudattamasta lainsäädäntöämme ja sen edellyttämiä laatuvaatimuksia.

Riitta Särkelä, toiminnajohtaja, Sosiaali- ja terveysalan keskusliitto

Palvelujen kaupassa tarvitaan sisältöosaamista

Sosiaali- ja terveysalan keskusliitto ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöjärjestö YTY järjestivät alan järjestöjen puheen- ja toiminnanjohtajille iltapäiväfoorumin elokuun lopulla. Foorumissa käsiteltiin muun muassa yleishyödyllisten palvelujen ja kilpailun haastavaa suhdetta. Kauppa- ja teollisuusministeriön puheenvuoron piti neuvotteleva virkamies *Annukka Lehtonen*, joka korosti palvelujen kauppaa talouskasvun vauhdittajana. Järjestöjohdon puheenvuoroista puolestaan kuului huoli siitä, miten sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntimus otetaan huomioon palvelukaupan sisältölinjauksissa. Puheenvuoroissa ihmeteltiin myös sitä, miksi palvelujen osuudesta globalisaatiostrategiassa vastaa kauppa- ja teollisuusministeriö yksinään. Palvelujen kaupan suuntaviivoista ei voi päättää ottamatta huomioon palvelujen sisältöä, foorumissa todettiin.

Verkosto köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan ON KYMMENEN VUODEN JÄLKEEN YHÄ TARPEEN

Suomen köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen verkosto EAPN-Fin perustettiin 27.10.1994 pankkikriisin, julkisen sektorin säästötoimien, kadonneiden työpaikkojen ja koko laman jälkeisen Suomen kurimuksessa. Monet eri tahot ja kansalaistoimijat halusivat yhdistää voimansa yhteiseksi foorumiksi köyhyydessä ja syrjäytymisriskissä elävien ihmisten äänen esille nostamiseksi ja toimia heidän asemansa parantamiseksi, sosiaalisten oikeuksien, perusturvan ja hyvinvoinnin toteutumiseksi. Keskeisenä pidettiin erityisesti toimeentulon turvaamista, hyvinvointia uhkaavien säästötoimien lopettamista ja kansalaisten ottamista mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Primus motorina oli Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, silloinen Sosiaaliturvan Keskusliitto.

Suomen jäsenyys Euroopan unionissa mahdollisti Suomen verkoston liittymisen vuonna 1990 perustettuun Euroopan verkostoon (EAPN), joka toimii kaikissa unionin jäsenmaissa. Vahvaan eurooppalaiseen yhteistyöfoorumiin kuuluu sekä kansallisia verkostoja että kansainvälisiä järjestöjä.

EAPN on alusta lähtien pyrkinyt saamaan köyhyyden ja syrjäytymisen EU:n asialistalle, jotta toiminta sen vastustamiseksi olisi entistä tehokkaampaa. Talouspolitiikan ja sosiaalipolitiikan keskinäinen yhteys on alusta lähtien nähty selvästi ja taisteltu sitä vastaan, että ”markkinat ovat sosiaalisesti sokeita”. Keskeistä on ollut sosiaalisen ulottuvuuden vahvistaminen EU:n toiminnassa.

EAPN:n mielestä oleellista on vaikuttaa köyhyyttä ja syrjäytymistä tuottaviin prosesseihin ja rakenteisiin. Vaikuttamisen lisäksi merkittävää on ollut ruohonjuuritason ryhmien, kansallisten verkostojen ja eurooppalaisen tason köyhyyden vastaisen toiminnan yhteyksien luominen. Konkreettisesti se on merkinnyt erilaisia jäsenverkostoissa toimivien kehittämishankkeita köyhyydessä elävien ja syrjäytyneiden tilanteen

ja osallistumisen parantamiseksi. Tällä hetkellä mm. usean verkoston yhteinen LOCIN+ -hanke kerää tietoa paikallisista hankkeista, toimintatavoista ja hyvistä käytännöistä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vastustamiseksi yhteisen tietokannan rakentamiseksi internetiin.

Köyhyys otettiin vähitellen vakavasti

Ensimmäisen aloitteensa kansallisesta köyhyysohjelmasta Suomen verkosto teki vuonna 1996, jolloin ehdotettiin, että selvitetään kansalaisten köyhyys- ja syrjäytymistilannetta, niihin johtavia mekanismeja sekä ryhdytään laatimaan kansallista köyhyysohjelmaa. Verkoston aloitteeseen suhtauduttiin torjuvasti: perusteluina todettiin Suomen kattava sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmä, eikä valtionhallinto katsonut erityistoimenpiteitä tarvittavan. Verkosto teki uuden aloitteen vuonna 2000 ja käynnisti laajan vaikuttamiskierroksen valtioneuvoston jäsenten keskuudessa: 17 ministeristä 13 otti verkoston delegaation vastaan ja asia otettiin vakavan huomion kohteeksi. Verkoston aloitteellisuus ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa on osaltaan vaikuttanut köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen toiminnan nostamiseen mm. hallitusohjelmiin.

Merkittävä panos on saatu antaa osallistumalla Suomen kansallisen köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisen toimintasuunnitelman laadintaan ja arviointiin. Tässä prosessissa ovat verkoston edustajat yhdessä keskusliiton edustajien kanssa keränneet laajan kommenttiaineiston jäsentahoilta ja välittäneet sen valmisteluprosessiin. Ajankohtaista on valmistautuminen seuraavaan kierrokseen.

Jo alusta lähtien verkosto on esittänyt tiedonkeruun monipuolistamista: on haluttu tuoda mukaan ihmisten oma ääni ja se tieto, joka syntyy sekä ihmisten omista kokemuksista että sosiaali- ja terveysjärjestöjen työn tuloksena. EAPN-Finin ensimmäinen julkaisu Niin paljon kuin jaksan - kirjoituksia arjesta on ihmisten ääni: antologia syntyi noin 500 elämäntarinasta, jotka kertovat arjen kokemuksista, toiveista, peloista ja unelmista. Verkosto on myös esittänyt yhdes-

sä muiden toimijoiden ja keskusjärjestöjen kanssa Euroopan unionin alaisen, köyhyyteen ja syrjäytymiseen keskittyvän riippumattoman ja kansalaisjärjestöihin tiiviisti kytkeytyvän tutkimus- ja monitorointikeskuksen perustamista.

Verkosto toimi sekä hallituksen että työryhmien välityksellä ja vuotuinen yleiskokous kokoaa jäsentahot yhteen. Seminaareja ja konferensseja on järjestetty sekä kansallisesti että kansainvälisesti - nimet kertovat monipuolisesti teemoista: Köyhyyden taskut, Rasismi, köyhyys ja syrjäytyminen, Naiset, väkivalta ja köyhyys, Onko köyhyys ja syrjäytyminen valintamme? Iso kansainvälinen ponnistus oli verkoston yleiskokouksen järjestäminen Suomessa vuonna 1999. Suomen sosiaalifoorumiin on järjestetty kahdesti oma seminaari. Tänä vuonna käynnistettiin alueelliset pyöreän pöydän keskustelut, joissa puhutaan oikeilla nimillä köyhyydestä.

Verkoston jäsenpohja on laajentunut perinteisistä sosiaali- ja terveysalan järjestöistä työttömiin, ylivelkaantuneisiin ja muihin syrjäytymisuhassa olevia ihmisiin. Jäsenyhteisöjä on kaikkiaan 27. Lisäksi on henkilöitä tukijäsenenä. Monipuolista yhteistyötä on tehty paitsi jäsentahojen ja muiden sosiaali- ja terveysjärjestöjen kanssa, myös sosiaali- ja terveysministeriön, muun keskushallinnon, kirkon ja alan tutkijoiden kanssa. Verkoston puheenjohtajia ovat olleet **Jukka Vinnurva, Riitta Särkelä, Marita Ruohonen** ja nykyisin **Kaarina Laine-Häikiö**.

10-vuotispäiväänsä verkosto ei juhli, koska syytä juhlaan on vasta silloin kun verkosto toteaa tulleen tarpeettomaksi. Sen sijaan 27.10. on syytä muistuttaa, miksi se edelleen on olemassa ja mitä on syytä tehdä, jotta köyhyys ja syrjäytymisen poistuisivat.

*Pirjo Tiippana, tiedottaja
Sihteeri EAPN-Finissä*

Verkoston yleiskokous pidetään 27.10. aamupäivällä ja seminaari Köyhyyden monet kasvat iltapäivällä, jossa puhujana myös EAPN:n puheenjohtaja Fintan Farrell. Lisätietoja verkoston sivuilta www.eapn-fin.org. Euroopan verkoston sivut www.eapn.org ovat laaja portaali eurooppalaiseen köyhyyteen ja köyhyysheskusteluun.

Alusta lähtien on taisteltu sitä vastaan, että ”markkinat ovat sosiaalisesti sokeita”

ICSW:n maailmankonferenssi "Social Progress and Social Justice" Kuala Lumpurissa 16.-20.8.2004

Sosiaalipolitiikan maailmanneuvosto, ICSW, järjesti 31. maailmankonferenssinsa Kuala Lumpurissa, Malesiassa. Globalisaatio puhututti myös tässä konferenssissa. Kansalaisjärjestöt voivat tarjota globalisaatioon näkökulman, jossa monikulttuurisuus on aito voimavara ja avata kansalaisille osallisuuden, vaikuttamisen ja kansallisen identiteetin rakentamisen väylän, pohtii Suomen delegaatiossa konferenssiin osallistunut Elli Aaltonen.

ICSW:n maailmankonferenssista Kuala Lumpurissa:

JÄRJESTÖJEN ANTI GLOBALISAATIOKESKUSTELUUN ON MONIKULTTUURISUUDEN JA OSALLISUUDEN NÄKÖKULMA

Elokuussa pidetyn maailmankonferenssin aiheena olivat sosiaalinen kehitys ja oikeudenmukaisuus. Tärkein alateema oli globalisaatio ja sen sosiaaliset seuraukset.

Sheffieldin yliopiston kansainvälisen sosiaalipolitiikan professori **Bob Deacon** haastoi maailman maita sellaiseen alueelliseen integraatioon kun mitä EU edustaa. Deaconin mukaan EU:n resurssija tasaava rooli on huomattava ja antanut etenkin köyhemmille maille kehittymisen mahdollisuuksia. Deacon johtaa STAKES:n ja Sheffieldin yliopiston Globalisaatio ja sosiaalipolitiikka eli GASPP-ohjelmaa.

Ylikansalliseen talousintegraatioon kyetään vastaamaan vain vahvalta kansalliselta pohjalta lähtevällä toiminnalla, korosti puolestaan norjalainen Helsinki-prosessin jäsen **Anni Pettifor**. Globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden käsittelemiseen tulisi kyetä löytämään nimenomaan kansalliset keinot: kansallista hallintoa on parannettava ja oikeudenmukaistettava kaikissa maissa.

Tällä hetkellä rikkaat maat hyötyvät taloudellisesti köyhistä ja kasvattavat omia pääomiaan.

Konferenssin eräs valtava rikkaus oli tutustuminen muiden maiden edustajiin ja erilaisiin kansallisiin sosiaalijärjestelmiin. Keskusteluissa paikallisten kanssa suuri haaste oli esimerkiksi thaimaalaisen sosiaalityön periaatteiden ymmärtämisessä ja vertailu oman maan "hallitun" järjestelmän kanssa. Molemmissa maissa on kuitenkin kehittämishaasteita, vaikkakin erilaisia. Thaimaassa on valtiolla heikko yhteys sosiaalityöhön ja meillä Suomessa sosiaalityö taas kiinnittyy

heikosti yhteisöihin. Eri kulttuureista tulevat ihmiset ideoineen ja kokemuksineen kokoontuivat yhteisillä illallisilla saman pöydän ääreen ja tätä kautta kyettiin muodostamaan sellaisia uusia työ- tai hankeyhteyksiä, joita ei muutoin syntyisi. Konferenssiosallistujat edustivat eri työaloja; eräät hallintoa, toiset ruohonjuuritason toimintaa, politiikka tai rahoitusmaailmaa.

Järjestöjen kansainvälinen toiminta inhimillisen globalisaation ydin

Sosiaalipolitiikan maailmanneuvoston toiminta on tällä hetkellä tärkeämpää kuin koskaan ennen, sillä globalisaatiokehitys on väistämätöntä ja me olemme siinä mukana. Konferenssissa tuli useaan kertaan esille, että kehityskulun suuntaamisessa tarvitaan maailmanlaajuisia kansanvoimaa. Tällaista voimaa ICSW kansalaisjärjestöjen yhteenliittymänä edustaa omalla sarallaan. Kansalaisjärjestöt kannattavat sitä näkemystä, että globalisaation on tähdättävä kaikkien

Kehityskulun suuntaamisessa tarvitaan maailmanlaajuisia kansanvoimaa

Kuva yllä: Globalisaatio teemana keskustelutti koko suomalaista ryhmää, joka koostui Suomen ICSW:n neuvottelukunnan jäsenistä, ulkoasiainministeriön erityisasiantuntijasta ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton edustajista. Globaali alkoi näyttää pienemmältä kuin maapallo, vaikka globaalit kysymykset kansallisista näkökulmista näyttäytyvät hyvin erilaisina, suurina ja uhkaavinakin, Elli Aaltonen toteaa. Kuvassa Ronald Penton, Ruotsin ICSW-komitean puheenjohtaja, Elli Aaltonen, Judith Edström, Sector Manager in Social Development, Maailmanpankista, joka kätelee Malesian nais-, perhe- sekä yhteisökehityksen ministeri Dato Seri Shahrizat Abdul Jalilia sekä Jouko Kalliomaa ja Hannu Puttonen Y-Säätiöstä.

Kuva vasemmalla: Euroopan ICSW:n puheenjohtaja Hans van Ewijk.

hyvinvointiin ja siinä on kannettava vastuu kestävästä sosiaalisesta kehityksestä. Markkinavoimat eivät voi toimia piittaamatta yhteisöllisistä arvoista ja eri maiden kansalaisten hyvinvoinnista.

Kansalaisjärjestöillä on mahdollisuus tarjota tähän globaalisuuteen näkökulma, jossa monikulttuurisuus ymmärretään voimavaraksi ja jossa kansalaisjärjestöjen kautta kansalaisille avautuvat mahdollisuudet osallisuuteen ja vaikuttamiseen sekä oman kansallisen identiteetin rakentumiseen.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitolla ja ICSW:llä on pitkä yhteinen historia. Keskusliitto on ollut jo 1960-luvulta lähtien kotipesä Suomen ICSW:n toiminnalle. Tätä kautta vahvistuu myös keskusliiton jäsenyhteisöjen yhteys sosiaalipolitiikan maailmanneuvostoon. Myös keskusliiton jäsenjärjestöt ovat olleet aktiivisia kansainvälistymisessä ja toimivat muun muassa YK:ssa ja sen etujärjestöissä; Maailman terveysjärjestössä, työjärjestössä ja ovat mukana sosiaalisen

kehityksen toiminnassa. Keskusliitto on vahvasti mukana myös Euroopan köyhyyden vastaisessa verkostossa ja Euroopan kansalaisjärjestöjen verkostossa. Keskusliiton jäsenjärjestöillä saattaa olla yhteyksiä Maailmanpankkiin tai Kansainväliseen valuuttarahastoon myös projektirahoituksen kautta. Monella keskusliiton jäsenjärjestöllä on lisäksi sisärjestöjä eri puolilla maailmaa ja Eurooppaa.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton toiminnassa kansainvälisyys on yksi strateginen painopiste. Olemme liittona olleet rakentamassa Euroopan sosiaalista mallia. Sosiaalipolitiikkaan liittyvät kysymykset ovat nousseet EU:n asialistalle sosiaalisen suojelun prosessin kautta. EU:n perussopimus ja valmisteilla oleva palveludirektiivi ovat edellyttäneet kansallista näkökulmaa uudistustyöhön. Meidän on jatkossakin välttämätöntä vaikuttaa sekä kansallisiin sosiaalipoliittisiin linjauksiin että siihen mitä ja miten olemme valmiit sisällyttämään Euroopan

sosiaaliseen malliin.

Yhtä ajankohtainen kysymys on millaista sosiaalista mallia – globalisaation nimissä – haluamme maailmanlaajuisesti. Kansainvälisillä toimilla on kansallisia vaikutuksia ja päinvastoin. Keskusliiton strategiassa mainitut yhteisölliset arvot ja ympäristön asettamat ekologiset ehdot ovat ja niiden pitää olla kansainvälisen sosiaalipolitiikan kulmakiviä.

Elokuun lopulla pidettiin Helsinki-prosessin kokous Dar Es Salaamissa, Tansaniassa. Helsinki-prosessi on Suomen ja Tansanian hallitusten käynnistämä ja sen tarkoitus on tuoda hallitusten, yritysten ja kansalaisjärjestöjen edustajia saman neuvottelupöydän ääreen. Ulkoministerimme **Erkki Tuomioja** esitti Dar Es Salaamissa tälle työlle kunnianhimoisen tavoitteen: prosessin on rakennettava silta Davosin ja Porto Alegren, Maailman talousfoorumin ja Maailman sosiaalifoorumin välille ja yhdistettävä liike-elämän ja kansalaisjärjestöjen usein vastakkaiset vaatimukset.

Tämä vastakkaisuus tuli usein esille myös Kuala Lumpurissa. Kansalaisjärjestöt pelkäävät jäävänsä globalisaatiokeskustelussa seinäruusuiksi ja odotukset yhteistyölle ovat kovia. Kuitenkin Kuala Lumpurissa, kuten Helsinki-prosessissa, tärkeänä pidetään kansainvälisen yhteistyön onnistumista, ei ongelmalistojen kokoamista.

*Elli Aaltonen,
liittohallituksen puheenjohtaja
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

Helsinki-prosessin tavoitteena on edistää globaalia demokratiaa. Työtä tehdään pääasiallisesti korkean tason Helsinki-ryhmässä ja prosessin kolmessa asiantuntijaryhmässä. Helsinki-ryhmässä on 22 jäsentä. Puheenjohtajina vuorottelevat ulkoministerit Suomesta ja Tansaniasta, Erkki Tuomioja sekä *Jakaya Kikwete*.

Helsinki-prosessin puitteissa aiotaan ottaa osaa sekä Maailman talousfoorumiin että alunperin sen varjokokouksena liikkeelle lähteneeseen Maailman sosiaalifoorumiin. Molemmat foorumit järjestetään ensi tammikuussa.

Lue lisää: www.helsinkiprocess.fi

Maailmankonferenssissa pohdittiin MAAILMANJÄRJESTÖJEN POLITIIKKA

ICSW:n maailmankonferenssi "Social Progress and Social Justice"
Kuala Lumpurissa
16.-20.8.2004

ICSW:n 31. maailmankonferenssi keräsi yli tuhat osanottajaa 66 maasta pohtimaan oikeudenmukaisen kehityksen kysymyksiä globalisoituvassa maailmassa. Konferenssin esitelmissä, plenumsessioissa ja työryhmissä ruodittiin monelta kannalta YK:n ja sen

alajärjestöjen sekä IMF:n ja Maailmanpankin politiikkaa. Suomalaisen kannalta oli vähintäänkin mairittelevaa, että maamme nousi myönteiseksi esimerkiksi oikeudenmukaisen globalisaation edistäjänä useissa puheenvuoroissa. Presidentti **Tarja Halosen** työ esimerkiksi ILO:n raportin tuottamisessa ei ole jäänyt huomaamatta.

Tällainen jättimäinen konferenssi jättää usein aika sekavan vaikutelman. Kuala Lumpurin konferenssi oli mielestäni jopa yllättävän onnistunut. Järjestelyt toimivat, mutta ennenkaikkea ohjelma toimi. Plenumsitelmät keskustelivat keskenään ja myös työryhmäpapereissa oli runsaasti korkeatasoisia analyyseja.

Monet "paperin" esittäjistä olivat lähialueilta, Kaakkois-Aasian maista. Myös meille eurooppalaisille oli annettu tehtäviä. Toimin puheenjohtajana sessiossa, jonka teemana oli asuminen. Malesialainen **John Chin** esitteli "Habitat for Humanity" organisaation toimintaa. Järjestö rakentaa taloja eniten tarvitseville noin 10.000 ringetin eli noin 2500 euron hinnalla. Osa talon hinnasta voidaan maksaa työllä, loput pitkäaikaisella korottomalla lainalla. Rakentaminen tapahtuu nopeasti, vähän samalla tavalla kuin Jehovan todistajien valtakunnansalien rakentaminen. Työ on hyvin tarkkaan suunniteltu etukäteen: eri työvaiheet on ositettu niin, että varsin pienenkin asiantuntemuksen ja osaamisen varassa voidaan toimia. Talo maksetaan hiellä eli apua saava perhe joutuu itse osallistumaan rakentamiseen aktiivisesti. Siitä huolimatta, että projektiin mukaan tulevat perheet ovat hyvin köyhiä, on lainojen takaisinmaksun aste ollut hyvin korkea.

Aiheita uskonnoista ruokaan

Osallistuin myös työryhmään, jossa käsiteltiin ruokaturvallisuuden kysymyksiä. Vuonna 1996 pidetyssä ICSW:n maailmankonferenssissa Hong Kongissa kanadalainen **Graham Riches** piti erinomaisen plenumsitelmän ruokaturvallisuuden ongelmasta kehittyneissä maissa. Kuala Lumpurin ruokaturvallisuutta koskeva keskustelu koski tilannetta kehitysmaissa. Indonesian professori **Asnawi Hassan** käsittelee monen kehittyvän maan kannalta keskeistä yhteiskuntapoliittista

kysymystä eli sitä miten elintarviketuotanto saadaan omavaraiseksi. Indonesia oli vielä 1980-luvulla merkittävä riisinviejä, mutta vuodesta 1993 lähtien riisiä on ollut tuotava. Samalla riisin kulutus on ollut vahvassa kasvussa. Riisintuotannon ongelmiin

on monia syitä, mutta yksi keskeisistä lienee se, että valtaosa riisistä tuotetaan pientiloilla ja vain maanviljelijän oman kulutuksen ylittävä osuus myydään. Tuottavuus on alhaista. Riisintuotannon lisääminen edellyttäisi tilakoon kasvattamista, mutta siihen ei juuri ole mahdollisuuksia. Maa ei ole hyödyke, jota voidaan vapaasti ostaa ja myydä, sillä kyse on myös kotipaikasta, suvusta ja yhteisöstä. Maansa myyneelle ei ole helppoa löytää korvaavaa elinkeinoa kaupungeista. Omavaraisuuden saavuttaminen riisintuotannossa vaikuttaa lähes ylivoimaiselta tehtävältä.

Brasilialainen **Claudia Fadel** esitteli omassa paperissaan projektia, jossa pyrittiin vähentämään jätteiden määrää sekä ruoan tuotannossa että jakelussa. Esimerkiksi väärän kokoiset hampurilaisleivät ovat jätettä ne valmistaneelle tehtaalle, mutta täysin syötäviä, jos vain jakelu onnistuu. Projekti pyrkii järjestämään jakelun ja vähentämään siten jätettä. Keskustelussa työryhmän intialainen osanottaja korosti haaskauksen vastustamista kaikkien uskontojen yhteisenä teemana.

Uskontojen ja kulttuurien monimuotoisuus näkyi ja vaikutti monella tavalla konferenssin sisällössä ja teemoittelussa. Meitä eurooppalaisia tämä uskontojen roolin ja merkityksen korostus saattoi vähän oudoksuttaa, mutta monissa aasialaisissa ja afrikkalaisissa yhteiskunnissa kysymys etnisyydestä ja uskontojen sopuisasta tai riitaisesta rinnakkainolosta oli mitä ajankohtaisinta. Esimerkiksi Malesia on monirotuinen yhteiskunta, jossa kuitenkin muslimienemmistö näkyy monin tavoin. 55 % kansasta on muslimeja, noin 30 % kiinalaisia ja n. 15 % intialaisia ja eurooppalaisten jälkeläisiä. Etnisten ryhmien ja uskontojen kesken vallitsee hienovarainen tasapaino ja sen säilyttäminen on hyvin tärkeä yhteiskuntapoliittinenkin kysymys.

Kaiken kaikkiaan: erittäin onnistunut konferenssi – odotan jo mielenkiinnolla kahden vuoden kuluttua Brasiliassa järjestettävää seuraavaa konferenssia.

Mikko Mäntysaari, Suomen ICSW-toimikunnan puheenjohtaja ja sosiaalityön professori Jyväskylän yliopistossa

ICSW ICSW ICSW ICSW

Huonokuuloisten Maailmankongressissa ESTEETÖNTÄ KOMMUNIKAATIOTA

Kuulonhuoltoliiton heinäkuun alussa isännöimän kuulovammaisten kansainvälisen liiton IFHOH:n kongressin teeman oli esteetön kommunikaatio. Yli 400 alan asiantuntijaa ja ammattilaista saapui Helsinkiin solmimaan kontakteja ja pohittamaan teemaa koulutuksen, työelämän, kuntoutuksen, lääketieteen, tasa-arvon ja kehitysmaiden näkökulmasta.

Tällä hetkellä Euroopassa on 25 miljoonaa kuulovammaista ja määrän ennustetaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2020 mennessä. Suomessa kuulovammaisia on tällöin arviolta 1,5 miljoonaa. Syinä ovat suurten ikäluokkien vanheneminen ja meluvauriot.

Viestintäkyvyn heikkenemisessä riskinä on kaikkina ikäkausina syrjäytyminen. Uuden puheteknologian esiinmarssi, kuten konferenssissa käytössä ollut puhetta tekstiksi muuntava laite, avaa uusia viestinnän väyliä ja parantaa kuulovammaisten elämänlaatua.

- Tavoitteena on myös opettaa ihmisiä pyytämään apuvälineitä ja osallistumaan päätöksentekoon esteettömyyden laajentamiseksi kouluihin, sairaaloihin, oikeusistuimiin, kirkkoihin, ravintoloihin ja työpaikoille, korostaa kongressin puheenjohtaja **Marcia B. Dugan**. Lisäksi hän piti työmahdollisuuksia välttämättö-

"Ihailen teidän aktiivisuuttanne", kannusti IFHOH:n hallituksen puheenjohtaja Marcia B. Dugan nuorisofoorumin edustajia.

mänä kuulovammaisten toimeentulon ja kehityksen turvaamiseksi.

Nuoret opiskelun esteettömyyden puolesta

Samaan aikaan järjestettyyn huonokuuloisten nuorten kansainväliseen foorumiin oli saapunut viisikymmentä nuorta 12 eri maasta. Heidän tavoitteenaan oli kartoittaa, miten huonokuuloisten tarpeet on huomioitu eri maiden koulutuksessa ja vahvistaa nuorten kansainvälistä yhteistyötä hyvien käytäntöjen

soveltamiseksi.

Kuulonhuoltoliiton tutkimuksen mukaan Suomessa vain joka kymmenes lukion käynyt huonokuuloinen nuori jatkaa yliopistoon tai korkeakouluun.

"Huonokuuloiselta tarvitaan omaaloitteisuutta, sosiaalisia taitoja ja ponnisteluja, sillä hänen on itse selvitettävä ja etsittävä tarvitsemansa tukitoimet ja apuvälineet", kertoo suunnittelija Sami Virtanen Kuulonhuoltoliitosta.

Mari Saarteinen

Kirjaesittely:

VOIMAVIRTAA ARKEEN

Taide ja kulttuuri sosiaalialan työssä

Voimavirtaa arkeen -julkaisu on sosiaalialan ja kulttuurialan yhteistyön hedelmä, jonka taustalla on teemoihin liittyvä pohjoiskarjalainen verkostoyhteistyö. Julkaisun tarkoituksena on nostaa esille esimerkkejä laajasta ja pitkäjänteisestä yhteistyöstä jota tällä alueella on tehty. Teoksen tekijät haluavat myös käynnistää keskustelua erilaisista toimintamalleista ja yhteistyön muodoista, joilla sosiaalialan sekä kulttuurin ja taiteen keinoin voidaan edistää hyvinvointia.

Taidetta on kautta aikain käytetty yhteiskunnallisen ja poliittisen vaikuttamisen välineenä. Yhteiskunnallisen hyvinvoinnin demokratisoitumisen myötä kulttuuri- ja opetustyö eriytyivät sosiaalialan työstä omiksi sektoreikseen. Mitä jäi sosiaalialalle, kun kulttuuri ja opetus eriytyivät siitä: rikkinaisia, elämästään syrjäytyneitä ihmisiä, kysyy Riitta Dal Maso, yksi julkaisun kirjoittajista, artikkelissaan. Sosiaaliala on kehittänyt erilaisia hyviä menetelmiä ihmisten tukemiseen heidän vaikeissa elämäntilanteissaan. Sosiaalialan työn

ydin on kuitenkin raskas ja näkökulma vaikeuskeskeinen. Kun sosiaalialan, taiteen ja kulttuurin yhteys aikoinaan katkesi, menetettiin samalla jotain arvokasta sosiaalialan työn tavoitteista ja menetelmistä. Nykyinen sosiaalityön ja -politiikan keskustelu sosiokulttuurisesta työstä ei myöskään tavoita 1970-80-lukujen vilkasta keskustelua kulttuurin demokratisoinnista. Kulttuuri ja sosiaalinen meillä Suomessa kulkevat sekä toiminnallisesti että tutkimuksellisesti erillään, osin rinnakkain mutta toisiaan tunnistamatta.

Voimavirtaa arkeen -julkaisu haastaa sekä sosiaalialan että taiteen ja kulttuurin toimijat yhteen sovittamaan osaamistaan elinkeinopolitiikan rinnalle ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Julkaisu on Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan rahoittama mielenkiintoinen avaus, josta on hyvä jatkaa yhteistä työskentelyä.

Elina Pajula

Arja Jämsén ja Tuula Kukkonen (toim): Voimavirtaa arkeen, Taide ja kulttuuri sosiaalialan työssä. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Joensuu 2004, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisu C; Tiedotteita 19, Joensuun yliopistopaino (21 eri kirjoittajaa). 133 sivua. 16 euroa.

Järjestöillä on vahvuuksia

HYVINVOINTIJÄRJESTELMÄN MUUTOKSESSA

Pohjalaismaakuntien neuvottelupäiville koottiin järjestötoimijoita ja heidän yhteistyöverkostojaan keskustelemaan järjestöjen toiminnan ajankohtaisista haasteista. Miten rakentuu hyvinvointiverkoston eri toimijoiden yhteistyö, mitkä ovat toiminnan edellytykset ja lähtökohdat?

Keväällä Seinäjoella järjestetyn ensimmäisen Pohjalaismaakuntien neuvottelupäivän kutsuivat koolle Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Pohjanmaan sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA ja Seinäjoen kaupunki. Päivän aikana pohdittiin muun muassa järjestöjen ja julkisen suhdetta sekä järjestöjen muuttuvaa roolia hyvinvoinnin rakentajana. Aihe on ajankohtainen myös sikäli, että Länsi-Suomen HYVE-hankkeen käynnistyminen on osaltaan tuonut järjestöjä näkyväksi hyvinvointiverkostoissa.

Julkisen sektorin ja järjestöjen välinen suhde muotoutuu uudelleen. Suhde on kasvavan kiinnostuksen kohde, mutta myös jännitteinen. Kehityspäällikkö **Marja Vuorinen** Sosiaali- ja terveysturvan keskusli-

Kokemustiedon arvostus on jatkuvasti nousussa, Marja Vuorinen totesi. Kokemustietoa hyödynnetään esimerkiksi vertaistukena vaativissa elämäntilanteissa, jolloin muiden ihmisten selviytymistarinat ja läpi elämisen kokemukset voivat olla merkittäväksi avuksi.

Vaarallinen suhde?

Liisa Hokkanen muistutti, että julkisen ja kolmannen sektorin välisessä yhteistyössä on ilmeisiä riskejä. Julkinen sektori saattaa muovata ja vaikuttaa kolmannen sektorin toimintamuotoihin niin, että ne

lähenevät julkisen toimintatapoja. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun järjestö tuottaa ostopalveluja julkiselle sektorille. Järjestöjen toimintaa voi alkaa leimata ”pelkkä” professionaalisuus, mikä korostuu julkisen sektorin omien palvelujen laatukriteereiden kautta.

Järjestöjen ja julkisen sektorin suhteessa erityisen herkkä asia järjestöille on, miten säilyä uskollisena omille tavoitteilleen. Jäsenistön sitoutuminen järjestöön perustuu yhteiseen arvoperustaan ja tavoitteisiin. Jos ne horjuvat tai ovat epäselvät, jäsenet saattavat ”äänestää jaloillaan”. Jäsenet ovat järjestön kautta toteuttaneet myös henkilökohtaisia tavoitteitaan ja unelmiaan. Ostopalveluna tuotetut toiminnot ja vapaaehtoisuuteen pohjautuva järjestötyö tulee osata erottaa. Päiville osallistuvat pitivät tärkeänä, että vapaaehtoistyöllä ei tilkitä julkisen aukkopaikkoja, kuten kehitysjohtaja **Harri Jokiranta** SONet BOTNIAsta asian kiteytti.

Järjestöt ovat olleet aktiivisesti mukana sosiaali- ja terveysalan hankkeissa, usein kuntien yhteistyökumppaneina. Neuvottelupäivän aikana pohdittiin, rajoittavatko hankkeet jollain tavalla järjestöjä.

Hankkeisiin liittyy esimerkiksi toiminnan jatkuvuuden ongelma. Miten jatkaa hankkeen hyviä toimintoja sen päätyttyä? Miten varmistaa järjestötoiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys? Hankerahoituksen lisääntyminen on tuottanut myös ”kvasijärjestöjä”. Järjestöjen toteuttamien projektien ja hankkeiden problematiikka korostuu silloin, kun hankkeen sisältönä on julkisen palvelun piiriin kuuluva toiminta ja sen kehittäminen.

Toisaalta julkisen ja järjestöjen välisen tehtäväjaoon uudistaminen on

avannut järjestöille myös uusia mahdollisuuksia. Vaikutteet kulkevat molempiin suuntiin. Kun julkinen sektori on opetellut hyödyntämään järjestöjen erilaisia toimintatapoja, järjestöille ominainen verkostomainen toimintatapa on, kehittämistyön myötä, yleistynyt myös julkisella sektorilla.

Muutos vahvuudeksi

Myös järjestötoiminta on muuttunut, siihen on tullut uusia muotoja. Monissa järjestöissä toiminnan jatkuvuuden turvaaminen on hyvin ajankohtainen asia. Jäseniä ei järjestössä enää välttämättä tunneta henkilökohtaisesti ja jäsenten sitoutuminen on vaihtelevaa. Nyky-yhteiskunnassa järjestö voi edustaa jäsenilleen ”virtuaalista kyläyhteisöä”, jonka kautta jäsenet ikään kuin toteuttavat osallisuutta entisaikojen kyläyhteisössä.

Ensi- ja turvakodin miestyövastaava **Tapio Oikarinen** Vaasasta kertoi, miten järjestökentän uusiutumista voi tukea. Kokeilussa ”järjestökonkarin” osaamista oli mentoroinnin avulla onnistuneesti siirretty novisille, joka ei esimerkiksi tuntenut paikallisverkostoa.

Järjestöjen vahvuuksia suhteessa

Pirjo Knif

Järjestökonkarin avulla osaamista on onnistuneesti siirretty vastalkajille

perustuvat olemassa olevaan tietoon ja perustellaan sen avulla. Professori **Liisa Hokkanen** Lapin yliopistosta esitti, että järjestöjen muutosvoimaisuus ja innovatiivisuus ovat vahvimmillaan perustamisen aikoihin. Tällöin niiden kyky haastaa vakiintunutta tietoa on terävimmillään.

Järjestöt kykenevät joustavasti käyttämään hyväkseen sekä professionaalisuutta että kokemus- ja maallikotietoa.

julkiseen sektoriin on, että ne voivat valita tehtävänsä tavoitteidensa, kohderyhmiensä ja osaamisensa mukaan. Toisin kuin julkisen, järjestöjen ei tarvitse huolehtia kaikkien hyvinvoinnista, Marja Vuorinen totesi. Järjestöjen omaa toimintaa vahvistavat lisäksi monimuotoisuus ja erilaiset yhteistyömuodot.

Järjestöjen on ehkä syytä vahvistaa omaa tehtävänsä ja kirkastaa tavoitteitaan. Strategiatyö kannattaa ottaa avuksi käyttäjäkunnan ja jäsenistön toiveiden ja tarpeiden luotaamisessa.

Liisa Hokkanen muistutti, että hyvin toimiva hyvinvointivaltio on julkisen sektorin paras tae järjestötoiminnalle. Jos vaatimukset järjestöille kasvavat liian suuriksi, niiden toiminta käy mahdottomaksi.

*Pirjo Knif, kehittämissuunnittelija
Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA*

Vuoden 2005 pohjalaismaakuntien järjestötoiminnan neuvottelupäivä Kokkolassa

Neuvottelupäivä tarjoaa Keski- ja Etelä-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan alueen järjestötoimijoille keskustelu- ja yhteistyöareenan Kokkolassa, 7.4.2005. Tavoitteena on pohtia toiminnan edellytyksiä, kehittämistarpeita ja luoda yhteistä tulevaisuuden näkyä seminaarin alustajien ja osallistujien vuoropuheluna.

Tervetuloa kaikki Etelä- ja Keski-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan alueen järjestötoimijat ja muut hyvinvoinnin kehittämistyöstä kiinnostuneet!

Järjestäjät

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, Pohjanmaan sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA ja Kokkolan kaupunki.

Osallistumismaksu

tarkennetaan myöhemmin

Ilmoittautuminen

29.3.2005 mennessä postitse, faksilla (09) 738 123, sp. koulutus@stkl.fi tai www.stkl.fi/ ilmoittautumislomake.html

Lisätietoja

Kehittämissuunnittelija Tuula Tuomisto, puh. 050 540 0655 tai sp. tuula.tuomisto@seamk.fi

HEI ME SOUDETAAN....!

Vuoden soutupoliittinen kohokohta, Karelia-soutu, järjestettiin perinteisesti heinäkuun lopussa Pohjois-Karjalassa. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen ja yhteistyökumppaneiden hyvinvoinnin eri teemoilla vuosien varrella soutanut kirkkoveni osallistui retkisoutuun nyt jo yhdeksännen kerran.

Soudun kohokohtana tiistain taipaleella, Enon reitillä, oli maaliin tulo melkein ensimmäisenä! Saavutusta ei himmentänyt se tosiasia, että matkaan oli päästy myös lähtemään taukopaikalta ensimmäisenä. Keskiviikkona Jakokoskelta Joensuuhun olisi myös toki johdettu, jos vain olisi haluttu... Yhteistuumiin päädyttiin kuitenkin naurattamaan vieruskavereita, laulattamaan ohittajia, nauttimaan jokimaisemasta ja rehkimään sopivasti niin, että pieni sadekin vain piristi ja toi voimia loppukilometreille. Erityisen ilahduttavaa oli, että dopingista ei jääty kiinni, muovipussi ei takertunut peräsimeen ja taktikointistrategian mukaisesti ohitettiin juuri ne veneet, joista oli etukäteen sovittukin! Vaikka kansallishymniä ei kuultu, maakuntalauluja sitäkin enemmän ja Joensuun kaupungin peruspalvelulautakunnan puheenjohtajan Erkki Kanervan isännöimien soutu-kinkereiden jälkeen oli kaikilla hyvä

Enon Haapalahdesta Jakokosken museokanavalle 38 kilometrin matkan sousti Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry:n, Sosiaaliturvayhdistyksen, Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, Soroppi ry:n, Kiteen kaupungin, Kotikartano ry:n, Joensuun seudun työvoimatoimiston ja Joensuun yliopiston yhteistyöjoukkue. Niinikään 38 kilometrin jokiosuuden Jakokoskelta Joensuun Ilosaareen urakoi miehistö, jonka edustajat tulivat keskusliiton ja sosiaaliturvayhdistyksen lisäksi sosiaali- ja terveysturvan ministeriöstä, Raha-automaattiyhdistyksestä, Invalidiliitosta, Asumispalvelusäätiö ASPasta, Väestöliitosta, Hämeenlinnan kaupungista, Honkalammen kuntayhtymästä, Joensuun yliopistosta, Itä-Suomen lääninhallituksesta, Kuurojen palvelusäätiöstä ja STAKESista. Perämiehenä molemmilla reiteillä toimi Joensuun peruspalvelujohtaja Erkki Asikainen. Kuvassa soutu-kunta pyrki rantautumaan.

mieli; parhaamme yritettiin ja tasomme tavoitettiin. Ensi vuonna kymmenvuotissoudun kunniaksi, hei me soudetaan taas!

Elina Pajula

Kehittämisspäällikkö,

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton Itä-Suomen alue

Pirkko Mönkäre IN MEMORIAM

31.01.1949 - 13.08.2004

Elokuun puolivälissä meidät tavoitti suruviesti: keskusliiton liittohallituksen varapuheenjohtaja *Pirkko Mönkäre* oli menehtynyt vaikeaan sairauteen. Vielä ennen kesälomia Pirkko uskoi elämän voittaneen ja palaavansa syksyllä yhteisen työn äärelle. Sairaus kuitenkin uusiutui ja näin ei käynyt.

Pirkko Mönkäre oli pitkän linjan aktiivinen, peräänantamaton ja alaa kehittävä sosiaalipoliitikko. Hän toimi Orimattilan sosiaalijohtajana lähes 30 vuotta. Hänen aikanaan sosiaalitoimi laajeni ja kehittyi sosiaalipalveluja tarjoavaksi monipuoliseksi kokonaisuudeksi. Pirkko oli laajasti mukana sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden tahojen työryhmissä kehittämässä ja etsimässä uusia ratkaisuja ihmisten selviytymisen pulmiin. Pirkko kutsui itseään myös ikuseksi opiskelijaksi. Hän ei jäänyt paikoilleen, vaan kehitti itseään ja osaamistaan työn ohessa koko ajan. Kuvaavaa Pirkolle on se, että hän suoritti ensimmäisen vakavan sairausjaksonsa aikana Helsingin yliopiston täydennyskoulutuskeskuk-

sen sosiaali- ja terveysjohtamisen laajan täydennyskoulutusohjelman. Työoverina, esimiehenä ja yhteistyökumppanina hän oli pidetty, arvostettu ja kunnioitettu.

Pirkko Mönkäre oli aktiivisesti mukana Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton toiminnassa liittohallituksen jäsenenä ja nykyisessä liittohallituksessa varapuheenjohtajana. Monissa koulutuksissamme Pirkko tuli esiin puhujana silloin, kun tarvittiin ihmistä, joka osasi ja uskalsi mennä asioiden ytimeen ja nähdä kauas.

Keskusliitossa jääme kiitollisina kaipaamaan Pirkon paneutuvaa asiantuntemusta, ennakkoluulotonta ajattelua ja rohkeaa ihmisten näkökulmasta asioiden katsomista. Hän välitti lähellä olevista ihmisistä, asiakkaista ja koko alan kehittymisestä. Pirkko katsoi aina eteenpäin.

*Riitta Särkelä, toiminnanjohtaja,
Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto*

On onnitetu

Kalevi Vatasen muistelmissa PITKÄ KAARI SOSIAALIHISTORIAA

Sosiaalineuvos Kalevi Vatanen ja Hengityслиiton nykyinen puheenjohtaja Henrik Riska ovat tunteneet toisensa jo vuosikymmeniä: Riskan isä toimi lääkärinä monissa parantoloissa, joissa toiminnanjohtaja liiton asioita hoitaessaan vieraili.

johtajana 1982-1988. Alkuvuosina keskeistä oli tuberkuloosipotilaiden jälkihuolto, josta syntyi laaja kuntoutustoiminta. Aktiivisesti alaa

edelleen seuraavan sosiaalineuvoksen muistelmät julkistettiin hänen 85-vuotispäivänään 31.8. "Vähemmän pykäläviisautta, enemmän tervettä järkeä" ovat terveiset tämän päivän päätöksentekoon. Kalevi Vatanen on vaikuttanut myös Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitossa, ensin valtuustossa ja sittemmin silloisen Sosiaaliturvan Keskusliiton pitkäaikaisena hallituksen puheenjohtajana.

Pirjo Tiippana

Sosiaalineuvos *Kalevi Vatasen* muistelmateos *Kunnan kurjista valtakunnan vaikuttajiksi* kertoo ajasta, jolloin kansantautina ollut tuberkuloosi nujerrettiin ja Hengityслиitto Heli kasvoi valtakunnalliseksi hengityselinsairaiden edunvalvojaksi. Verkostoituminen ja lobbaaminen ovat avainsanoja Kalevi Vatasen värikkäille vuosikymmenille, jotka hän toimi liiton (alkuun Tuberkuloosipotilaiden yhdistyksen, myöhemmin Keuhkovammaliiton) toiminnanjohtajana 1948-1981 ja puheen-

Uusia jäseniä keskusliittoon

Keskusliiton jäseniksi ovat liittyneet

- **Huumeitta ry.** Yhdistys ehkäisee nuorten huumeiden käyttöä sekä edistää, tukee ja kannattaa huumeetonta elämäntapaa.
- **Kehitysvammaisten Palvelusäätiö.** Omaisjärjestö, kehitysvamma-alan palveluntuottaja, joka palveluntuotannollaan auttaa ja tukee kehitysvammaisia ihmisiä ja heidän perheitään.
- **Myllyhoitoyhdistys ry** edistää päihdeongelmaisten kansanterveys-työtä.
- **Omaiset mielenterveytyksen tukena keskusliitto ry:n** tavoitteena on omaistyön kehittäminen yhteistyössä mielenterveysalalla toimivien organisaatioiden kanssa.
- **Tukinainen ry** tarjoaa ammattiapua seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneille, heidän lähisiilleen sekä eri alojen ammattilaisille.

Keskusliiton liittojäsenten määrä on tällä hetkellä 122.

"Inhimillisyyttä kaikille!" "Köyhyys poistettava!" "Mitä ovat ne hyvinvointipalvelut?" "Autovero! "

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton osastolla Terve-SOS -tapahtumassa vierailleet kirjoittivat "mieteomenaan" oman tärkeän hyvinvointiteemansa EU-vaalien alla. Punaiset omenat muistuttivat koko puun täydeltä vaalien ja äänestämisen merkityksestä hyvinvoinnin rakenteiden tukemisessa: Hyvinvointi tarvitsee äänesi.

Tänä vuonna järjestetään myös kunnallisvaalit. Niissä valitaan 17-85

luottamushenkilöä jokaiseen Suomen yli neljästä sadasta kunnasta. Äänestysaktiivisuus kunnallisvaaleissa on vaihdellut yli 60 % ja lähes 80 % välillä. Edellisissä kunnallisvaaleissa vuonna 2000 äänestysaktiivisuus tipahti ensimmäistä kertaa alle 60 prosentin sitten vuoden 1945. Kunnanvaltuustot vastaavat kuntien taloudesta ja toiminnasta. Suurin osuus kuntien budjetista on yleensä sosiaali- ja terveydenhuollolla.

Kunnallisvaalit järjestetään 24.10.

Ennakkoon voi äänestää 13.-19.10.

Lisätietoja mm. www.vaalit.fi

Lisää potkua järjestölehteen järjestölehtipäivässä 3.11.!

Tule kehittämään järjestösi lehteä: pohdimme muun muassa järjestölehtien monia rooleja sekä lehteä järjestöviestinnän välineenä. Ryhmätöissä haetaan toimituksellisia eväitä lehden tekoon.

Hinta: 160 euroa

Ilmoittautuminen: 20.10. mennessä postitse tai faksilla (09) 738 123, sähköpostilla koulutus@stkl.fi tai internetissä www.stkl.fi/ ilmoittautumislomake.fi

KOULUTUKSIA JA TAPAHTUMIA

Tammikuussa 2005 alkavat aikuiskoulutukset

ETUUS- JA PALVELUNEUVONNAN ERIKOISTUMISOPINNOT, 20 ov

AKTIVOIVAN VANHUSTYÖN ERIKOISTUMISOPINNOT, 20 ov

LASTEN JA NUORTEN MIELENTERVEYSTYÖN ERIKOISTUMISOPINNOT, 40 ov

Haku erikoistumisopintoihin alkaa 17.10.2004.

HOITOTYÖN KOULUTUSOHJELMA, SAIRAAHOITAJA (AMK), 140 ov

Haku koulutukseen alkaa 10.10.2004.

Kaikki koulutukset edellyttävät soveltuvaa aikaisempaa ammatillista tutkintoa.

TIEDUSTELUT:

Palvelusihiteeri Päivi Lind p. 020496 6908 tai e-mail: paivi.lind@scp.fi

Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu/
Täydennyskoulutus ja kehityspalvelu
Valto Käkelän katu 3, 53130 Lappeenranta

ETELÄ-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU
Täydennyskoulutus ja kehityspalvelu

SOSIAALI- TERVEYS- JA TIETOJÄRJESTELMIEN AMMATTILAISILLE, 20 ov

* ohjelma koostuu neljästä 5 ov:n moduulista ja toteutetaan monimuoto-opetuksena noin 1,5 vuodessa.
* haku päättyy 8.10.2004 ja koulutus alkaa joulukuussa 2004.

SOSIAALI- JA TERVEYSJOHTAMISEN ERIKOISTUMISOHJELMA (PD), 40 ov

Sosiaali- ja terveydenhuollon johtotehtävissä työskenteleville ja niihin siirtymässä oleville ammattilaisille. Koulutus toteutetaan monimuoto-opetuksena 3 vuodessa. Hakuaika päättyy 1.10.2004 ja koulutus aloitetaan alkuvuodesta 2005. Lisätietoja molemmista koulutuksista osoitteessa <http://www.kkk.uku.fi/koulsos.php> sekä suunnittelija Anna Olkkonen puh. 017-163 924, 040-774 1320, s-posti anna.olkkonen@uku.fi

Kuopion yliopisto
Koulutus- ja kehittämiskeskus

www.kkk.uku.fi

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen työntekijät SOTT ry järjestää seminaarin

Tasa-arvo ja läheiset työelämässä

Aika 9.10.2004 klo 10-16

Paikka Näkövammaisten palvelu- ja toimintakeskus Iiris, Marjaniementie 74, Helsinki

Osallistumismaksu Maksuton SOTT:n jäsenille, muille 15 euroa (sis. lounaan ja kahvin).

Ilmoittautumiset 30.9.2004 mennessä osoitteella Heli Halttunen, SPR Oulun piiri, Uusikatu 22 3 krs, 90100 Oulu tai Heli.Halttunen@redcross.fi

Ohjelmassa muun muassa

Sukupuoliroolit hyvinvointivaltiossa

dosentti Raija Julkunen, Jyväskylän yliopisto

Työ, vapaa-aika ja läheiset

professori Harri Melin, Turun yliopisto

Työn ja perheen yhteensovittaminen perheoikeuden näkökulmasta

OTT Sami Mahkonen

Paneelikeskustelu

SOTT korvaa jäsenilleen matkakuluja seminaariin korkeintaan edullisimman juna- tai linja-automatkan hinnan mukaisesti.

KAJAANIN YLIOPISTOKESKUS

Aikuiskoulutus- ja aluekehitysyksikkö
järjestää

- **EDELLÄKÄVIJÄ (21 ov) 2004 – 2006**
Yhteisö- ja aluekehittämisen asiantuntijaohjelma
- **TYÖNOHJAAJAKOULUTUS (30 ov) 2005 – 2007**
- **KRIISI- JA TRAUMATYÖN SYVENTÄVÄ KOULUTUS (20 ov) 2005 - 2007**

Lisätietoja ja esitilaukset:

Koulutusassistentti Seija Pyykkönen, p. (08) 632 4802, 040 568 3807
e-mail: seija.pyykkonen@oulu.fi, www.kajaaninyliopistokeskus.oulu.fi

Ikäinstituutti

Kuntokallio-Säätiö

Ikäinstituutti tarjoaa koulutusta syksyllä 2004

- 5.10. Ravitsemus kuntouttavan työotteen osana. Hinta 110€.
- 6.10. Lääkehoito omahoitajan työssä. Hinta 110€.
- 13.-14.10. Viriketoiminnan kouluttajakoulutus. Kurssin kokonaiskesto 3pv. Hinta 330€.
- 18.-19.10. VALSSI, Kouluttajakoulutus 1. Kurssin kokonaiskesto 3pv. Hinta 330€.
- 20.-21.10. VALSSI, Kouluttajakoulutus 2. Hinta 270€.
Ilm. viim. 29.9.
- 26.10. läkkäät ja ulkona liikkuminen –seminaari 2. Hinta 50€.
- 27.10. Yötyön laadun päivitys. Hinta 110€.
- 27.10. Taitoa ja tasapainoa, peruskurssi. Hinta 95€.
Ilm. viim. 6.10.
- 28.10. Taitoa ja tasapainoa, jatkokurssi. Hinta 95€.
Ilm. viim. 7.10.
- 2.11. Musiikista mielihyvää. Hinta 110€.
- 3.11. Anhörigas betydelse i vården av patienter med demens – last eller lust? Pris 110€.
- 3.-4.11. Woimaa vanhuuteen – kuntosalit vanhusten käyttöön. Hinta 225€. Ilm. viim. 13.10.
- 9.11. Vanhus psykogeriatrisen hoitotyön haasteena. Hinta 110€.
- 10.-11.11. Kaatumiset kuriin – vanhusten tasapainoharjoittelu. Hinta 225€. Ilm. viim. 20.10.
- 17.11. Muistikuntoutus vanhustyössä liikunnan ja virike-toiminnan avulla. Hinta 110€.
- 19.11. Eettinen vanhustyö. Hinta 110€.
- 30.11. Paremmaksi vastuuhoitajaksi. Hinta on 110€.
- 2.12. Tietoon / näyttöön perustuva vanhustyö – mikä muuttuu? Hinta 110€.
- 8.12. Masentuneen vanhuksen auttaminen ja hoitaminen. Kurssihinta 110€.
- 8.-10.12. Ikäihmisten liikutajat –seminaaristeily. Ilm. viim. 8.11.
- 13.-14.12. Senioritanssin ohjaajakoulutus; IST 2004, Tanskan tanssit. Hinta 200€ (jäsen 190€). Ilm. viim. 22.11.
- 15.12. Vapautta vedestä, vesiliikunnan virikkeitä 1. Hinta 100€.
Ilm. viim. 24.11.
- 16.12. Vapautta vedestä, vesiliikunnan virikkeitä 2. Hinta 100€.
Ilm. viim. 25.11.

Tarkemmat koulutusohjelmat sekä ilmoittautumiset www.ikaustuutti.fi tai soittamalla Salla Leppinen, p. 09-6122 1610, 09-6122 160, fax 09-6122 1616. Kurssit järjestetään pääasiassa Helsingissä, Kalevankatu 12. Ilmoittautumiset viimeistään 14 päivää ennen kurssia, ellei toisin ilmoiteta.

KUNTAKOULUTUS OY

Työtapaturma- ja liikennevakuutuslainsäädännön sairaanhoidon korvausjärjestelmän uudistus

8.10.2004 Helsinki, 18.10.2004 Kuopio, 27.10.2004 Tampere ja 1.11.2004 Oulu

Potilasasiamiesten kansainvälinen koulutusmatka
13.-16.10.2004 Tanska

Ikäihmisten hyvä hoito
21.-23.10.2004 Tukholma

Sairaalan- ja terveyskeskuksen prosessien kuvaaminen ja kehittäminen
28.-29.10.2004 Tampere

Osastonsihteerien koulutuspäivät
2-3.11.2004 Tallinna

Valtakunnalliset potilasasiamespäivät
8-8.11.2004 Tampere

Palveluseteli vanhuspalveluissa
9.11.2004 Helsinki ja 10.11.2004 Seinäjoki

Hoitohenkilöstön ammattiosaaminen ja sen kartoitus
9-10.11.2004 Jyväskylä

Hyvä paha lääke
11-12.11.2004 Tampere

Työhyvinvointi ja työssä jaksaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa
2-3.12.2004 Tampere

Vastuuhenkilö: Koulutuspäällikkö Jari Koivisto
Tilaa esite! Koulutussihteerit Sanna Spärman, puh. (09) 771 2418,
faksi: (09) 771 2349 sanna.sparman@kuntakoulutus.fi www.kuntakoulutus.fi

KUOPION KESÄYLIOPISTO

Syksyn koulustarjontaa:

Kuopio Puh. (017) 162 848, 162 849, e-mail: kesayliopisto@uku.fi

- * Aggressiivisen henkilön kohtaaminen asiakaspalvelutyössä 19.10., 60 e
- * Akuutit traumaattiset kriisit ja niistä selviytyminen 26.10., 60 e
- * Dialoginen johtaminen 27.10., 100 e
- * Saattohoitoseminaari 4.-5.11., 100 e
- * Päihteet, huumeet ja lääkkeet 11.11., 75 e
- * Kuvataideterapia siltana sisimpään 12.-13.11., 120 e
- * Kenelle kuuluu kuntoutus mielenterveytyössä? 16.11., maksuton
- * Depressiokoulun ohjaajakoulutus alk. 19.11., 600 e
- * Psykologian cum laude 35 ov (JY, monimuoto) alk. 28.9., 500 e
- * Julkisoikeus 15 ov (TaY) alk. 1.10.
- * Neuvottelu- ja kokoustaito 2 ov (JY) alk. 23.10., 130 e
- * Työ ja ihminen muutoksessa 15 ov (JY, monimuoto) alk. 28.10., 350 e
- * Terveydenhuollon juridiikka 29.-30.10. (OY), 80 e
- * Lapsuusopinnot 15 ov (JY, monimuoto) alk. 1.11., 350 e
- * Musiikkiterapia 15 ov (JY) alk. 19.11., 500 e

Iisalmi Puh. (017) 272 3713, e-mail: kesayliopisto@iisalmi.fi

- * Viha elämäni suojelijana 23.-24.10., 100 e
- * Dialoginen johtaminen 28.10., 100 e
- * Päihteet, huumeet ja lääkkeet 10.11., 75 e
- * Erityispedagogiikan aineopinnot 35 ov (JY) alk. 13.10., 790 e
- * Gerontologian monitieteelliset perusopinnot 15 ov (JY) alk. 29.10., 410 e
- * Perheopinnot approbatur (JY)

Varkaus Puh. (017) 579 4699, e-mail: kansalaisopisto@varkaus.fi

- * Mikä on hyvän työilmapiirin salaisuus I 21.10., 80 e; II 22.10., 80 e
- * Aggressiivisen henkilön kohtaaminen asiakaspalvelutyössä 2.11., 60 e
- * Vanhus ja lääkkeet 4.11., 80 e
- * Johdatus logoterapian ja logofilosofian maailmaan 12.-13.11., 95 e
- * Vuorovaikutusjohtaminen 23.11., 90 e

www.uku.fi/laitokset/kesayliopisto

**MIKKELIN
KESÄYLIOPISTO**

**AMMATILLISTA
TÄYDENNYSKOULUTUSTA**

Saattohoitoseminaari 12.-13.10.2004

Kuntouttava toimintapa dementoituvan henkilön hoidossa 15.10.2004

Kuntouttava toimintapa mielenterveysasiakkaan kohtaamisessa 1.11.2004

Kliinistä lääkeaineoppia hoitohenkilöstölle 2.-3.11.2004

Kipuseminaari 17.-18.11.2004

Läkelainsäädäntö muuttunut 30.11.2004
Kuka vastaa turvallisesta lääkehoidosta?

Lisätietoja: Mikkelin kesäyliopisto,
Hallituskatu 3 A, 50100 Mikkeli
Puh. (015) 210 300, 360 107, 150 700,
www.mikkelinkesayliopisto.fi

Uusimpia Kelan tutkimusosaston julkaisuja

Wallin M. ym. Vanhusten liikunnallisen kuntoutuksen suunnittelu ja toteutus kuntoutuslaitoksissa.
Ammattilaisten käsityksiä. 66 s. ISBN 951-669-642-2

Knekt P. and Lindfors O., eds. A randomized trial of the effect of four forms of psychotherapy on depressive and anxiety disorders. Design, methods, and results on the effectiveness of short-term psychodynamic psychotherapy and solution-focused therapy during a one-year follow-up. 112 pp. ISBN: 951-669-639-2

Linnossuo O. Syrjäytymisestä selviytymiseen? Arviointitutkimus työttömien nuorten palveluohjauksesta. 87 s.
ISBN: 951-669-640-6

Hinkka K. ym. Geriatrisen kuntoutuksen arviointi. IKÄ-hankkeen menetelmät ja aineisto. 234 s.
ISBN: 951-669-636-8

www.kela.fi/tutkimus

www.kela.fi/research

www.kela.fi/forskning

• Tervetuloa näkymään • Sosiaali- ja terveysviestissä!

- Lehti tavoittaa kuusi kertaa vuodessa koko joukon sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoita ja vaikuttajia. Ensi vuoden teemoja ovat muun muassa luottamustoiminta, Sosiaalibarometri, aluetoiminnan kuulumiset eri puolilta
- Suomea, Sosiaali- ja terveysturvan päivät, kansainvälinen sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistoiminta.

• Ilmoitusasioissa

- Sinua palvelee *Sanna Laaksonen*, jonka tavoitat Julkaisu Bookersista numerosta (09) 773 821 tai sähköpostilla sotevi@bookers.fi

• Tilaa

- Sosiaali- ja terveysviesti faksilla (09) 738 123 tai internetissä www.stkl.fi - Sosiaali- ja terveysviesti - Tilaus. Kestotilauksen hinta on 25 euroa ja vuositilauksen 33 euroa vuodeksi 2005.

YHTEYKSIÄ alueellisiin sosiaaliturvayhdistyksiin

Sosiaaliturvayhdistykset ovat sosiaaliturvan ja muun sosiaalipolitiikan alalla työskentelevien henkilöiden yhdessä. Yhdistykset järjestävät opinto- ja neuvottelutilaisuuksia, välittävät tietoa ja järjestävät opintoretkeä ja muuta virkistystoimintaa. Tule mukaan käynnistämään alueellista keskustelua sosiaali- ja terveysturvayhdistyksen kanssa. Ota yhteyttä alueesi yhdistyksen puheenjohtajaan tai sihteeriin ja liity jäseneksi.

Etelä-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Sinikka Volanto, Vierteenmäentie 131, 63130 Mäyry, puh. 0201 245 121, koti (06) 525 7126, 040 831 7586, sinikka.volanto@seamk.fi
Sihteeri Tuula Tuomisto, c/o SONet BOTNIA, PL 158, 60101 Seinäjoki, puh. 050 540 0655, sp. Tuula.Tuomisto@seamk.fi

Etelä-Savon sosiaali- ja terveysturva ry

Puheenjohtaja Anja Lehtonen, Itä-Suomen lääninhallitus, PL 50, 50101 Mikkeli, puh. 040 726 7440 tai 020 516 161, sp. anja.lehtonen@ishl.intermin.fi. Sihteeri Kirsi Pulkkinen, Pohjolan- katu 20 A 8, 50120 Mikkeli, puh. (015) 194 2272.

Finlands svenska socialförbund rf

Ordförande Pehr Löf, 00102 Riksdagen, tel. (09)4321, 050 511 3117, fssf@pedersore.fi. Verksamhetsledare Boris Björklund, Skrufvilagatan 2, 68910 Bennäs, tel. (06)785 0330, 050 553 3685, fax (06) 729 0547, www.pedersore.fi/fssf

Kainuun Sosiaaliturvayhdistys

Puheenjohtaja Kai Hyttinen, Kajaanin yliopistokeskus, PL 51, 87101 Kajaani, kai.hyttinen@oulu.fi, puh. (08) 632 4883, 0400 475 478. Sihteeri Seija Siivola, Välitalontie 19, 8750 Palta- niemi, puh. (08) 6189 9247, seija.siivola@kajak.fi

Keski-Pohjanmaan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Matti Kai- vosoja, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayh- tymä, Mariankatu 16-20, 67200 Kokkola, puh. (06) 8264756, 044 723 2360, matti.kaivosoja@kpsph.fi, sihteeri Jaana Pikkarainen- Haapasaari, Perusturvakeskus, PL 43, 67101 Kokkola, puh. (06) 828 9278, faksi (06) 828 9403, jaana.pikkarainen- haapasaari@kokkola.fi

Keski-Suomen Sosiaali- turvayhdistys ry

Puheenjohtaja Sakari Möt- tönen, Jyväskylän kaupunki, Vapaudenkatu 32, 40100 Jyväskylä, puh. (014) 624 282, sakari.mottonen@jk.fi, sihteeri Anne Astikainen, Asemakatu 4 A 3.krs, 40100 Jyväskylä, puh. (014) 625 601, 050 597 5188 anne.astikainen@jkl.fi

Kymen-Karjalan sosiaali- ja terveysturva ry

Puheenjohtaja Kaj Wahl- roos, Hallitie 3, 54800 Savitaipale, sp. kaj.wahlroos @savitaipale.fi, puh. 0400 657 411, faksi (05) 614 0226.

Lapin Sosiaaliturva- yhdistys ry

Puheenjohtaja Eine Heik- kinen, puh. 020 517 7724, PL 8002, 96101 Rovaniemi, sp. eine.heikkinen @llh.intermin.fi, sihteeri Eeva Marttala, sosiaali- ja ter- veysvirasto, PL 8216, 96101 Rovaniemi, puh. (016)322 2413, faksi (016) 322 2992, eeva.marttala@rovaniemi.fi

Pohjois-Karjalan

Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Pirjo Myyry, Lieksan Kela, Kainuuntie 5, 81700 Lieksa, puh. 020 435 7141, 040 570 8733, pirjo.myyry@kela.fi. Sihteeri Elina Pajula, Sosiaali- ja ter- veysturvan keskusliitto, Nis- kakatu 21, 80100 Joensuu, puh. (013) 267 4213, 050 558 7460, faksi (013) 222 647, elina.pajula@pelu.jns.fi

Pohjois-Pohjanmaan

Sosiaaliturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Maija Pelkonen, Mesimarjakuja 4, 90460 Oulunsalo, sp. maija.pelkonen@suomi24.fi, puh. 040 553 1715. Sihteeri Anne Mustakangas-Mä- kelä, Kumppanuuskeskus, Torikatu 15 B, 3.krs, 90100 Oulu, sp. anne.mustakangas- makela@ouka.fi, puh. (08) 5584 4030, 050 592 2802

Pohjois-Savon Sosiaali- turvayhdistys ry

Puheenjohtaja Mikko Karinen, Rajakatu 1, 70600 Kuopio, puh. 050 411 9561, mikko.karinen@humak.edu. Sihteeri Tuula Merjola- Partanen, Taivaanpan- kontie 16 C 13, 70200 Kuopio, puh. 044 517 2104, tmerjola@dnainet.net

Päijät-Hämeen Sosiaali- turvayhdistys ry

Puheenjohtaja Risto Ka- jaste, Lahden sosiaali- ja terveysvirasto, sosiaalitoimen erityispalvelut, PL 116, 15101 Lahti, puh. (03) 818 3201, 050 559 7874, risto.kajaste@lahti.fi, sihteeri Ritva Haavisto, Timonkatu 5 C 62, 15240 Lahti, puh. (03) 730 7502, 040 754 1350

Satakunnan Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Tuu- la Rouhiainen-Valo, Visatie 15 B 24, 28360 Pori, sp. tuula.rouhiainen- valo@samk.fi, puh. 044-710 3490. Sihteeri Leena Kivimäki, Rauman sosiaalikeskus, PL 59, 26100 Rauma, puh. (02) 834 3330 citypuh. 044 533 5514, sp. leena.kivimaki@rauma.fi

Uudenmaan Sosiaaliturva- yhdistys ry

Puheenjohtaja Harri Koivu, Etelä-Suomen lääninhallitus, PL 150, 13101 Hämeen- linna, puh. 020 516 2096, 040 722 3459, harri.koivu @eshl.intermin.fi. Sihteeri Ulla Saastamoinen, puh. (09) 7747 2280, 050 597 9442, sp. ulla.saastamoi- nen@stkl.fi

Varsinais-Suomen Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry

Puheenjohtaja Meeri Kojon- koski, Raidistontie 33, 21360 Lieto as, sp. meeri.kojon- koski@turkuamk.fi, puh. 050 598 5101, sihteeri Pirjo Järvi, Ohrapäänkatu 1 as 3, 20610 Turku.

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

– edistää sosiaali- ja terveyspolitiikkaa paikallisella, valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kotkankatu 9, 00510 Helsinki, Vaihde (09) 774 721 Faksi (09) 738 123, www.stkl.fi, www.sosternet.fi SosiaaliturvanKL@stkl.fi • Keskustoimiston henkilökunnan sähköposti-osoitteet etunimi.sukunimi@stkl.fi tai nimen yhteydessä, ä-kirjain korvataan a:lla, ö-kirjain o:lla. • Suorat puhelinnumerot: 7747 2 + kolme numeroa tai nimen yhteydessä.

Astikainen Anne
Anne.Astikainen@jkl.fi
(014) 625 601, 050 597 5188
kehittämispäällikkö (Jyväskylä)

Enden Eila
220, 050 591 4697
taloussihteerit

Eronen Anne
206, 050 574 25 44
tutkija

Ikonen Riitta
240, 050 531 3556
järjestösihteerit

Karhu Liisa
050 599 4826
talouskonsultti (Joensuu)

Koskinen Johanna
244, 050 558 7470
toimittaja

Kostilainen Reijo
reijo.kostilainen@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 605
toimistotyöntekijä

Lemminki Merit
210, 050 596 3679
koulutussihteerit

Lindström Niina
203, 050 5400 662
projektikoordinaattori

Londén Pia
207, 050 552 0790
tutkimussihteerit

Meriläinen Raija
raija.merilainen@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 605
projektityöntekijä

Mustakangas-Mäkelä Anne
anne.mustakangas-makela@ouka.fi
050 5922 802
kehittämispäällikkö (Oulu)

Paija Leea
242, 050 552 0791
kehittämispäällikkö

Pajula Elina
elina.pajula@pelu.jns.fi
(013) 267 4213,
050 558 7460
kehittämispäällikkö (Joensuu)

Pantzar Juha A.
272, 050 313 0523
kehitysjohtaja

Pehkonen Heli
233, 050 412 1914
toimistosihteerit

Perälähti Anne
205, 050 403 2471
tutkija

Rantakokko Aslak
aslak.rantakokko@silta.suomi.net
(Silta-projekti, Oulu)
(08) 333 213, 050 525 3724
projektityöntekijä

Rönnberg Leif
222, 050 63 664
pääsihteerit (ICSW)

Saastamoinen Ulla
280, 050 597 9442
projektisuunnittelija

Saarteinen Mari
206
projektiisihteerit

Savolainen Sirpa
255, 050 520 4554
taloussihteerit

Siltaniemi Aki
290, 050 367 3447
tutkija

Särkelä Riitta
200, 050 63663
toiminnanjohtaja

Tiippa Pirjo
211, 050 525 3891
tiedottaja

Timonen Diana
202
toimistosihteerit

Tuomisto Tuula
050 540 0655
kehittämissuunnittelija

Virtanen Arja
230, 050 520 5502
talousjohtaja

Vuorinen Marja
215, 050 412 1913
kehittämispäällikkö

Väyrynen Virpi
palvelusihteerit
(Joensuu)

Alueellinen kehittämistoiminta

Keski-Suomen toimipiste:

Asemakatu 4 A (3. krs)
40100 Jyväskylä

Astikainen Anne
Kehittämispäällikkö

Laukkanen Jukka
Suunnittelija
Jyväskylän kaupunki
(014) 625 602
jukka.laukkanen@jkl.fi

Sosiaaliturvayhdistys
Möttönen Sakari
Puheenjohtaja
sakari.mottonen@jkl.fi

TIEKA-projekti
Järvelin Jarkko

Mikrotukihenkilöt:
Kekoni Jani (Jyväskylä)
Aalto Tarja (Saarijärvi)
Hytönen Leena (Suolahti)

etunimi.sukunimi@tieka.net
www.tieka.net

Kumppanuustalolla
Vapaudenkatu 4, 40100 JKL
aulahenkilökunta

Pirttinen Rauha, Nekkula Raili ja Janhonen Tuula
Puh. (014) 668 628

Pohjois-Pohjanmaan toimipiste:

Kumppanuuskeskus Torikatu 15 3 B, 4.
krs, 90100 Oulu
faksi (08) 5584 4032
sekä
Puusepänkatu 4
90100 Oulu

Mustakangas-M. Anne
Kehittämispäällikkö

Haapsaari Jorma
Suunnittelija
Oulun Kaupunki
Torikatu
(08) 558 44031
jorma.haapsaari@ouka.fi

Silta-työllisyshankkeessa

Rantakokko Aslak
- yhdistelmätukipalvelut
Kirkkokatu 14, 4.krs,
90100 Oulu
faksi: (08) 333 595

Kostilainen Reijo
Meriläinen Raija
- järjestötyönantaja-palvelut

Sosiaaliturvayhdistys
Pelkonen Maija-Liisa
Puheenjohtaja
040 553 1715

Pohjois-Karjalan toimipiste:

Niskakatu 21
80100 Joensuu
faksi (013) 222 647

Pajula Elina
Kehittämispäällikkö

Karhu Liisa
talouskonsultti

Väyrynen Virpi
palvelusihteerit
Kansalaistalon yhteispalvelupiste
0400 522 885

Sosiaaliturvayhdistyksen projektit:

KAJO-projektissa:
Niskakatu 21

Hänninen Tuija
Niemelä Eija
Lehikoinen Minna
(013) 220 093
(Purmonen Markku vuorott.vap.)

Maamuuntaja-projekti
Kansalaistalo

Hämäläinen-Puhakka Katja
Liekka
050 5401929
Pyykkö Katja
050 378 8525

Lisäksi asukasemäntä, -isäntä
ja kuntosali-isäntä, puh.
(013) 267 5755

Savela Annamari
Kehittämispäällikkö
Joensuun kaupunki
Suvantokatu 1
(013) 267 5667

Sosiaaliturvayhdistys
Myyry Pirjo
Puheenjohtaja
040 570 8733

**TÄKY - Järjestöjen tietoyhteis-
kunta -kokonaisuus:**
Kansalaistalo,
Kauppakatu 32

Rissanen Jarkko
050 540 1929

Laukkanen Heidi
050 430 8535

Projektien sähköpostiosoitteet:
nimi.sukunimi@pksotu.fi

Sopivan kodin löytyminen on onnittelun paikka.

VVO tarjoaa hyvää ja turvallista asumista erilaisiin elämäntilanteisiin. Käänny puoleemme, kun haluat näköisesi kodin. Meiltä löydät niin vuokra-, osamistus-, omistus- kuin asuminen oikeusasunnot. Tervetuloa asukkaaksemme.

www.vvo.fi

Olavinkatu 2, 00100 Helsinki, puh.020508 300

Sosiaali- ja terveystoimen tietojärjestelmät

Abilita
experto crede

www.abilita.fi

tiedosta hyvinvointia

*Heikki Hiilamo,
Jouko Karjalainen,
Mikko Kautto,
Antti Parpo*
Tavoitteena kannustavampi toimeentulotuki
Tutkimus toimeentulotuen lakimuutoksista

Onko mahdollista toteuttaa kannustavampaa toimeentulotukea? Vaikuttaako se kotitalouksien tuloihin? Lisäksi se toimeentulotukea saavien työssäkäyntiä? Kasvatko kustannukset?

Arviointitutkimuksessa pohditaan 2002 voimaan tulleen toimeentulotuen etu-keutetun tulo kokeilulain vaikutuksia sekä sosiaalietuuksien tarkistamisen aiheuttamaa kitkaa työn vastaanottamiselle.

2004 167 s. 23 €
Tilaisnumero T139

*Mika Ala-Kauhaluoma,
Elsa Keskitalo,
Tiija Lindqvist ja
Antti Parpo*

Työttömien aktiivointi
Lain sisältö ja vaikuttavuus

Tutkimuksessa arvioidaan uutta aktiivisen sosiaalipolitiikan reformia ja osoitetaan millaisia vaikutuksia kuntouttavatyötoiminta-lain sisältämällä toimenpiteillä on työttömien työmarkkina-asemaan ja toisaalta sosiaaliseen hyvinvointiin. Lisäksi julkaisussa selvitetään lain toimeenpanoa työvoima- ja sosiaalitoimistoissa sekä kunnille lain toimeenpanosta syntyviä taloudellisia vaikutuksia.

Tutkimus on kattava kuvaus kuntouttava työtoiminta -laista ja sen sisältämistä toimenpiteistä, lain toimeenpanosta ja vaikuttavuudesta.
2004 250 s. 26 €
Tilaisnumero T141

Marja Pajukoski
Sähköinen asiointi sosiaali- ja terveydenhuollossa
Lainsäädännön rajat ja mahdollisuudet

Julkaisu valottaa sekä asiakkaiden että viranomaisten oikeuksia ja velvollisuuksia sellaisina kuin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön on otettava ne toiminnassaan huomioon. Tarkoituksena on myös helpottaa sähköisen asiointin edellyttämien uusien termien omaksumista.

Julkaisussa kuvataan yleiskielellä sähköisen arvioinnin keskeistä terminologiaa, joka on osittain erilaista teknologian kielenkäytössä ja lainsäädännössä. Lisäksi kuvataan lainsäädäntöä, joka määrittelee, miten sähköinen asiointi sosiaali- ja terveydenhuollossa tapahtuu.

2004 113 s. 23 €
Tilaisnumero R283

*Vappu Karjalainen ja
Ilpo Viikkumaa (toim.)*
Kuntoutus kanssamme ihmisten toimijuuden tukeminen

Julkaisun kirjoittajat puhuvat artikkeleissaan kuntoutuksen sosiaalisen tuen mahdollisuuksista, vuorovaikutuksesta, yhteisen ymmärryksen tuottamisesta.

Teos on moniääninen mietintäpaketti alan ammattilaisille, tutkijoille, kehittäjille, opiskelijoille ja kaikille kuntoutuksesta kiinnostuneille.

2004 223 s. 26 €
Tilaisnumero M196

Kysy myös muita julkaisujamme, tilaa luettelo!

Tilaukset ja tiedustelut:
Puhelimella asiakaspalvelusta arkinen klo 9.00 - 15.00
(09) 3967 2190 tai faksilla (09) 3967 2450
www.stakes.fi/julkaisut Toimitusmaksu 6 €

osallistu

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton
koulutuksiin

tule mukaan
foorumelle

syksyllä 2004

Lokakuu

Etelä-Suomen alueelliset sosiaali- ja terveysturvan kehittämisspäivät 6.-7.10., Hämeenlinna

Järjestöjen talouden suunnittelu- ja neuvottelupäivät II 28.-29.10., Seinäjoki

Järjestöjen sihteeripäivät 14.-15.10., Ikaalinen

Projektin tulokset elämään 26.-27.10., Helsinki

Marraskuu

Järjestölehtipäivä 3.11., Helsinki

Järjestö oppivana yhteisönä 9.11., Helsinki

Perustoimeentuloturva ja sosiaaliset oikeudet 11.11., Helsinki

Projektityössä jaksaminen 16.11., Oulu

Järjestöjen talouden suunnittelu- ja neuvottelupäivät 18.-19.11. - II, Helsinki

Järjestöjen aluetyöntekijöiden päivät 24.-25.11., Helsinki

Kansainvälisen sosiaalipolitiikan päivä 25.11., Helsinki

Vapaaehtoistoiminnan viikko 29.11.-5.12., tapahtumia kaikkialla Suomessa

Joulukuu

Järjestöjen aluetyöntekijöiden päivät 1.-2.12.2004, Jyväskylä

Vapaaehtoistoiminnan juhla 3.12., Helsinki

Vapaaehtoistoiminnan päivä 5.12., tapahtumia kaikkialla Suomessa

Lisätietoja tapahtumista saat internetsivuiltamme
www.stkl.fi/koulutus2003/ tai ota yhteyttä
puhelimitse joko kehitysohjaaja

Juha A. Pantzariin 050 - 313 0523

tai koulutussihteeri Merit Lemminkiin 050 - 596 3679